

2012RGW01

VERSLAG van de vergadering van de statencommissie Ruimte, Groen en Water d.d. 16 januari 2012

Aanwezig:

Drs. A.H.L. Kocken (voorzitter), drs. R.W. Krol (gedeputeerde), drs. R.E. de Vries (gedeputeerde), E.R.M. Balemans (VVD), mw.drs. U.P. Blom (PvdA), mw. A.C. Boelhouwer (GroenLinks), drs. J.G. Boerkamp (D66), mw. E.J. Broere (PVV), mevrouw drs. R.K. Dik-Faber (ChristenUnie), J. Fastl (GroenLinks), ir. H. Graaff (CDA), drs. C. de Heer (ChristenUnie), N.J.P. Hoefnagels (D66), mw. W.M.M. Hoek (50PLUS), ing. D. Kilic (PvdA), G.A. de Kruijf (CDA), J. v.d. Lagemaat (SGP), mw.drs. A.M.C. Mineur (SP), ing. H.N. Scherer (PVV), W. van der Steeg (PvdD), dr. I. Thonon (D66), mr. D.S.L. Tuijnman (VVD), drs. W.J. Ubaghs (PVV) en G.H.J. Weierink (VVD);

Afwezig: drs. F.H.W. Bekkers (GroenLinks), P.W. Duquesnoy (SP);

Van ambtelijke zijde aanwezig: drs. H. Schoen (adjunct-griffier) en mw. G. van Weerd (verslag).

1. Opening

De voorzitter, de heer Kocken, opent de eerste vergadering van deze commissie in 2012 met een woord van welkom.

De voorzitter geeft vervolgens het woord aan de heer G. Beunk, voorzitter van de Golfvereniging Woerden.

De heer Beunk leest een notitie voor over de plannen van de vereniging voor realisering van een golfbaan in de gemeente Woerden. De notitie wordt als bijlage aan dit verslag gevoegd. Korthedshalve zij daarnaar verwezen.

De voorzitter constateert dat de commissie RGW geen vragen heeft voor de heer Beunk. De voorzitter dankt de inspreker voor zijn inbreng.

2. Mededelingen en ingekomen stukken

2.1 *Memo van gedeputeerde Krol over onderzoek aanrijdingen met reeën in de provincie Utrecht*

2.2 *Ruimte voor de Rivier, horen artikel 3.28*

De gedeputeerde stelt voor in dit kader geen gebruik te maken van de mogelijkheid te worden gehoord. De commissie kan zich daarin vinden.

2.3 *Memo dhr. R. Poort over afgevalen onderzoeksonderwerpen*

De voorzitter memoreert de afspraak dat dit onderwerp in de commissie BEM zal worden afgewikkeld.

3. Rondvraag

De heer Graaff memoreert dat Noord- Nederland in de eerste week van dit jaar te kampen had met wateroverlast die heeft geleid tot een dijkdoorbraak in Friesland en gedwongen evacuaties in de provincie Groningen. De problemen hadden betrekking op een aantal regionale keringen waarvoor de desbetreffende provincie het wettelijk toezicht heeft. In de nieuwsberichten die naar aanleiding van deze calamiteiten werden uitgebracht, kwam naar voren dat de invulling van dit toezicht per provincie heel sterk verschilt. Uit een artikel in de Volkskrant bleek dat de provincie Groningen

had nagelaten een normering vast te stellen voor deze keringen waardoor het waterschap niet in staat was om deze op een goede manier te toetsen. Het CDA wil de volgende vragen aan de gedeputeerde voorleggen:

1. Heeft de provincie Utrecht voor alle regionale keringen in onze provincie een normering vastgesteld?
2. Heeft er voor alle regionale keringen al een toetsing plaatsgevonden of is deze op dit moment gaande?
3. Zijn er in de provincie Utrecht regionale keringen aanwezig waarvan nu al bekend is dat deze op grond van deze toetsing niet voldoen aan de normering?
4. Zijn er in de provincie ook overige keringen die niet als regionale kering zijn aangewezen maar wel tot calamiteiten kunnen leiden?

Het CDA wil zo een goed beeld krijgen in hoeverre de provincie greep heeft op het waterbeheer.

Gedeputeerde De Vries licht toe dat deze onderwerpen regelmatig met de waterschappen worden besproken. Hij gaat de vragen puntsgewijs langs.

1. De provincie heeft voor alle regionale keringen, in beheer van de waterschappen, normen vastgesteld.
2. Alle keringen van HDSR, AGV en Rivierenland zijn in 2008 globaal getoetst. Deze worden op dit moment meer gedetailleerd getoetst. De resultaten daarvan zullen volgens planning voor het voorjaar 2013 aan P.S. worden gepresenteerd. De keringen van waterschap Vallei en Eem zijn volledig in 2009 getoetst; een gedetailleerde toetsing is dan ook niet meer nodig.
3. Er zijn in de provincie Utrecht inderdaad regionale keringen die niet aan de normering voldoen. Uit de toetsronde bleek dat 254,8 kilometer voldoet, 19,8 kilometer is onvoldoende en voor 211 kilometer is er nog nader onderzoek nodig om tot een technisch oordeel te kunnen komen. AGV, HDSR en Rivierenland zijn daarmee druk doende. In alle vier de waterschappen zijn er verbeterprogramma's opgesteld om de afgekeurde keringen op orde te krijgen. De provincie Utrecht is daarbij als toezichthouder betrokken en houdt dat werk nauwlettend in de gaten. Met de waterschappen wordt regelmatig contact onderhouden over de stand van zaken.
4. Het gaat in dit kader om de oostelijke keringen van het Amsterdam-Rijnkanaal waarbij het aanwijzen en het normeren een rijksaangelegenheid is. Dit wordt ambtelijk en bestuurlijk regelmatig door Utrecht geagendeerd, ook in het overleg met het rijk. Naar aanleiding van 1993 en 1995 zijn de verhoogde en versterkte voorlandkeringen langs de Nederrijn-Lek niet genormeerd; dat maakt onderdeel uit van het Deltaprogramma. Op dit moment wordt daarover overleg gevoerd met de waterschappen, ook met het oog op de uiterwaarden.

Spreker verduidelijkt dat de provincie niet alleen toezicht heeft op deze waterschappen maar ook op meerdere werkterreinen kaderstellend is voor de waterschappen.

De heer Graaff constateert dat de kwaliteit van de keringen in Utrecht beter is dan in Groningen hoewel een aantal onderdelen in de komende jaren nog wel aandacht vereist. Het CDA zal dat volgen maar heeft er alle vertrouwen in dat het college van G.S. dat goed bewaakt.

Mevrouw Dik komt terug op haar schriftelijk ingediende vragen over de pleisterplaats bij de vliegbasis Soesterberg. Zowel het masterplan Soesterberg als het ruimtelijk plan voor de vliegbasis gaan uit van de realisatie van een pleisterplaats. De inkomsten uit de horeca zijn goed voor de gemeente, de vliegbasis krijgt een duidelijke entree en wordt mooi met het dorp verbonden. Vanuit de gemeente Soest komt het bericht dat deze pleisterplaats onder druk staat. Er is sowieso onduidelijkheid over de omvang van de pleisterplaats. In rapporten van Arcadis zou geen eenduidig beeld naar voren komen over de omvang. Daarnaast wordt een koppeling gelegd tussen

de omvang van de pleisterplaats en de omvang van de woningbouwlocatie op de vliegbasis. Dat is niet onlogisch vanwege de EHS en de saldobenadering. Nu hoorde de ChristenUnie dat de pleisterplaats geringer in omvang wordt, en dus geringer dan de gemeente Soest verwacht had, aangezien het woningbouwgebied met een aantal hectares verkleind wordt met alle gevolgen voor de opbrengsten. HUL zou vanwege de natuurwaarden erop aandringen dat de pleisterplaats ook een geringere omvang krijgt. Dat betekent dat er verwarring alom is. De ChristenUnie vraagt dienaangaande om duidelijkheid van G.S. Wat is de omvang van de pleisterplaats die gerealiseerd gaat worden; is dat conform de afspraken uit het ruimtelijk plan? Staat de omvang van de woningbouwlocatie wel of niet ter discussie? Als afspraken worden uitgevoerd, dan moet het ook voldoen aan de verwachtingen in Soest.

Gedeputeerde Krol is als inwoner van de gemeente Soest bekend met deze kwestie die de lokale kranten ruimschoots heeft gehaald. De gemeenteraden van Zeist en Soest en P.S. hebben destijds een ruimtelijk plan vastgesteld waarin globaal de gewenste ontwikkelingen op de vliegbasis Soesterberg werden beschreven. Het plan is in 2009 vastgesteld. In het ruimtelijk plan werd gekozen voor een pleisterplaats van geringe omvang. In de uitwerking van het masterplan Soesterberg (voor het herstructureren van het dorp Soesterberg inclusief het bedrijventerrein Soesterberg-Noord) in de gemeenteraadsvergadering van december 2010, is door Soest een pleisterplaats van 2,7 ha. opgenomen. Dat is een enorm oppervlak waartegen in de provincie de nodige bedenkingen bestonden. De pleisterplaats volgens het ruimtelijk plan was echter een kleinschalige voorziening voor de recreanten. Toen het bestemmingsplan door Zeist en Soest werd gemaakt ontstond er in dat kader discussie tussen oppositie en college in de gemeente Soest over de omvang van de pleisterplaats. Dat heeft de nodige politieke discussie opgeleverd. Het college van B&W heeft vervolgens door Arcadis een aanvullend onderzoek laten uitvoeren naar de vraag of een grotere pleisterplaats al dan niet zou kunnen. Nagegaan werd wat een pleisterplaats van 2,7 ha in de EHS voor gevolgen zou hebben. Het blijkt dat dit effecten heeft op de bebouwing van de vliegbasis. Een grotere pleisterplaats is wel mogelijk maar dan kunnen er minder woningen worden gebouwd en dat heeft weer de nodige financiële gevolgen. Inmiddels is de discussie in de gemeente Soest over dit onderwerp beëindigd omdat de gemeenteraad van Soest een besluit heeft genomen over het ontwerp-bestemmingsplan waarin de oorspronkelijk afgesproken kleinere pleisterplaats is opgenomen. Spreker vindt dat een goede ontwikkeling. De provincie Utrecht was bepaald niet enthousiast over de grote pleisterplaats in een kwetsbaar gebied terwijl dat ook financiële risico's voor de provincie zou gaan opleveren wanneer de grote pleisterplaats tot een andere woningbouwopgave had geleid. Daarvan is nu geen sprake meer.

De heer Balemans verwijst naar het Arcadisrapport van 2009 waarin melding wordt gemaakt van 61 ha. toename nieuwe natuur, terwijl in november 2011 wordt aangegeven dat er 41 ha. nieuwe natuur gaat ontstaan. Dat is 20 ha. minder. De pleisterplaats is van 2,7 naar 2,1 teruggegaan. Feitelijk ziet spreker het probleem niet, mede gelet op het verweer van Arcadis richting de gemeenteraad van Soest. Spreker is van mening dat de woningbouw niet meer of minder hoeft te zijn; de 0,6 ha. is daar niet op van invloed.

Gedeputeerde Krol memoreert dat de provincie Utrecht zelf natuurtoetsen heeft gedaan en onderzoek heeft gedaan naar de mogelijkheden voor de woningbouwopgave op de vliegbasis Soesterberg. Uiteindelijk heeft Soest op verzoek van de raad besloten na te laten gaan wat de consequenties zijn van een al dan niet grotere pleisterplaats, gezien de verschillende politieke opvattingen over deze kwestie. Het ging hier om een lokale afweging die niet met G.S. van Utrecht is gedeeld. In die lokale afweging is een politieke keuze gemaakt om terug te gaan naar de oorspronkelijke opzet van de pleisterplaats in het ruimtelijk plan.

Bouwen in de EHS vraagt om kwalitatieve en om een kwantitatieve benadering. Kwantitatief gezien was er voldoende ruimte voor een grotere pleisterplaats omdat er 40 ha. nieuwe natuur over

is. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat er dan wel een kwalitatief compensatieprobleem gaat ontstaan, gezien de impact van een grotere pleisterplaats op de natuurwaarden.

De heer Balemans vraagt om schriftelijke aanvullende informatie over de inhoud van de impact op die natuurwaarden. Spreker heeft begrepen dat het om één vogelsoort gaat. Hoe kwalitatief legt dat gewicht in de schaal?

Gedeputeerde Krol antwoordt dat de benadering van de gemeente Soest ten aanzien van de grote pleisterplaats juridisch kwetsbaar was, met het oog op de kwaliteit en de juridische houdbaarheid van dit bestemmingsplan. Het gedrag van een enkeling op dit dossier in de gemeente Soest betitelt hij als risicovol. Kwetsbaarheid van het bestemmingsplan wat betreft de woningbouw in de EHS kan raken aan de juridische houdbaarheid; dat raakt dan ook aan de verdienmogelijkheden van de investeringen die op de vliegbasis Soesterberg worden gedaan van € 45 miljoen in totaliteit. Alles op alles moet worden gezet om die verdienmogelijkheid te realiseren. Dat is alleen mogelijk bij een juridisch onherroepelijk bestemmingsplan. Zo niet, dan worden er rond de vliegbasis Soesterberg ook grote financiële problemen gecreëerd.

4. Termijnagenda

De voorzitter deelt mede dat in het vooroverleg is afgesproken dat de statenbrief evaluatie revolverend fonds grondbeleid en de statenbrief oriënterende bespreking evaluatie werkzaamheden ARK waarschijnlijk één vergadering worden doorgeschoven. Daarmee wordt de commissieagenda van de februarivergadering overzichtelijker, dit alles overigens niet op verzoek van G.S. Mogelijk geldt dat ook voor het statenvoorstel weidevogelvisie.

Aandacht vraagt de voorzitter vervolgens voor de expertmeeting binnenstedelijke ontwikkeling van 23 januari en het werkbezoek van 6 februari, eveneens over binnenstedelijke ontwikkeling.

De heer Weierink memoreert naar aanleiding van het verslag van de vergadering van 21 november jl. dat de gedeputeerde zou komen met een reactie op de brief van AKD advocaten, nog voor 12 december. Hij vraagt wanneer hij een afschrift van die brief kan ontvangen.

De voorzitter antwoordt dat een en ander is verwerkt in de antwoorden van de gedeputeerde in het kader van de decentralisatie natuurbeheer.

Gedeputeerde Krol zegt toe dat deze commissie bedoelde correspondentie alsnog in afschrift zal ontvangen.

Gedeputeerde De Vries komt terug op een toezegging uit P.S. van 31 oktober jl. dat de beloning van de bestuurder bij Vitens aan de orde zou worden gesteld. De gedeputeerde heeft met de griffie afgesproken dat dit via de commissie BEM zal worden afgedaan. Op vragen van de heer Derks heeft spreker aangegeven dat een en ander in de BEM-commissievergadering van februari aan de orde zal komen.

5. Verslag vergadering statencommissie Ruimte, Groen en Water d.d. 21 november 2011

Het verslag van deze vergadering wordt vastgesteld.

De heer Ubaghs maakt de aanvullende opmerking dat het standpunt van de PVV inzake duurzaamheid op geen enkele manier is gewijzigd, dit naar aanleiding van de destijds gemaakte opmerkingen van Groen Links.

6. Statenvoorstel beleidsnota edelhert, damhert en wild zwijn

De voorzitter geeft eerst het woord aan de insprekers

De heer Ch. Bakker van Het Utrechts Landschap, mede namens Natuurmonumenten, leest een notitie voor die als bijlage aan dit verslag wordt toegevoegd. Korthedshalve zij daarnaar verwezen.

De heer J. van Notten leest namens het Utrechts Particulier Grondbezit een notitie voor die als bijlage aan dit verslag wordt toegevoegd. Korthedshalve zij daarnaar verwezen.

Mevrouw L. van Asch van Wijck spreekt in namens landgoed Prattenburg. Zij leest een notitie voor die als bijlage aan het verslag zal worden gevoegd. Korthedshalve zij daarnaar verwezen.

De heer H. Veldhuizen van LTO Noord leest een notitie voor die eveneens als bijlage aan het verslag wordt toegevoegd. Korthedshalve zij daarnaar verwezen.

De voorzitter geeft de commissieleden gelegenheid tot het stellen van vragen.

Mevrouw Blom legt de laatste drie insprekers de volgende vraag voor. In het nieuwe beleid van de provincie Utrecht wordt veel vertrouwen gesteld in particuliere natuurbeheerders en agrariërs wat betreft het belang van de natuur en het behoud van de biodiversiteit. Insprekers gaven aan vooral op te zien tegen de kosten. Zij vraagt wat de argumenten zijn van de insprekers waar het gaat om het behoud van de biodiversiteit. Hoe krijgt deze commissie het vertrouwen dat insprekers goede beheerders zijn van natuur en biodiversiteit?

Mevrouw Dik legt het volgende voor aan de heer Bakker. De heer Bakker sprak over beheermaatregelen, enerzijds maatregelen aan de weg, anderzijds in de vorm van afschot. De ChristenUnie vraagt of de heer Bakker deze commissie dienaangaande van nadere informatie kan voorzien, met name op het punt van beheer door afschot. Destijds zijn daarover op de Veluwe dramatische situaties ontstaan. Het is niet wenselijk dat een soortgelijke situatie op de Heuvelrug zou gaan ontstaan. HUL pleitte ervoor wilde zwijnen toe te laten mits deze goed worden beheerd. Zij vraagt of dat een wensdenken van HUL is. Op de Veluwe is gebleken dat het beheer van wilde zwijnen erg lastig is.

HUL heeft eerder de voorkeur uitgesproken om edelherten en damherten op de Heuvelrug toe te staan. Vandaag gaf de heer Bakker aan dat de damherten geconcentreerd moeten blijven bij Plantage Willem III en verder niet. Zij vraagt wat de heer Bakker vindt van de suggestie van een andere inspreker om daar damhertwerende rasters aan te brengen.

Mevrouw Mineur heeft vragen voor mevrouw Van Asch van Wijck die stelde dat het voorstel voor een beperkt aan edelherten en een beperkt aantal dieren per roedel een bureauvoorstel is en niet realiseerbaar. De SP wil graag weten waarom dat voorstel niet realiseerbaar is.

De heer Bakker liet voorts weten dat er maatregelen mogelijk zijn die goed zijn voor dieren en verkeer. Zij vraagt dienaangaande om een toelichting. Ook vraagt zij om een reactie op de opmerking dat een te kleine groep dieren een inteeltprobleem zou opleveren.

De heer Bakker komt terug op de vraag van de ChristenUnie over het beheer. Spreker realiseert zich terdege dat het alleen gaat om een beheerspopulatie die niet moet groeien zoals bv. bij de Oostwaardersplassen of Amsterdamse Waterleidingduinen het geval is. HUL is bereid daaraan mee te werken. Beheer van de populatie is alleen mogelijk door afschot. Op de Heuvelrug is plaats voor veel grotere aantallen hoefdieren dan nu wordt voorgesteld. Hij steunt de voorzichtige aanpak waarvoor nu wordt gekozen. Dat biedt mogelijkheden als er op tijd met beheer wordt gestart. Het is een goede zaak dat deze nota nu voor ligt. Het is juist dat de damherten zich op de Plantage Willem III behoorlijk aan het uitbreiden zijn. Dit is het moment om te gaan beheren. De eerste

afschot heeft ook al plaatsgevonden op plaatsen waar de dieren schade veroorzaken. Het is zaak dat men er op tijd bij is. Spreker is gaarne bereid de commissie hierover van nadere informatie te voorzien.

Voorts verduidelijkt hij dat de Utrechtse populatie damherten is ontstaan uit een heel klein aantal damherten waardoor de genetische basis zo smal is dat deze niet duurzaam te noemen is. Daarom is het goed deze groep voorlopig klein te houden op de huidige locatie. Wanneer er uitwisseling zou gaan plaatsvinden met de Veluwe, hetgeen pas op lange termijn aan de orde kan zijn, is er op de Utrechtse Heuvelrug plaats voor edelhert en damhert. In het voorstel van de Vereniging het Edelhert wordt dat voorstel nader uitgewerkt.

De heer Van Notten begrijpt dat mevrouw Blom aanvankelijk vertrouwen had in particuliere eigenaren maar nu van hun reactie schrikt. Als particulier eigenaar was spreker 5 jaar lang voorzitter van de stichting Valwild Utrecht en heeft van nabij meegemaakt hoe de groei van het aantal aanrijdingen zich in 5 jaar heeft voortgezet. Het aantal aanrijdingen met reeën heeft tot nog toe gelukkig geen dodelijk ongeval met zich meegebracht. Naast de emotionele schade is de financiële schade gemiddeld € 2000,- per aanrijding. Spreker wijst erop dat damherten veel nonchalanter zijn dan edelherten en de weg oversteken wanneer het hun uitkomt. Damherten zijn veel hoger op de poten dan reeën en bij ongevallen gaan zij over de motorkap heen de passagiersruimte in. Dat is een heel groot risico en dat moet men niet willen. Reeën, edelherten en damherten leven als communicerende vaten. Als er een nieuwe groep bij komt, dan drukt die de bestaande groep weg. De reeën op de Heuvelrug en in de Gelderse Vallei worden inmiddels door de boeren geaccepteerd. Deze dieren zijn knabbelaars en vreten hier en daar een blaadje weg maar berokkenen geen wezenlijke schade. Maar men moet niet het risico met damherten nemen zoals bij de Amsterdamse Duinwaterleidingen is gebleken alwaar ze grote schade hebben berokkend. Damherten zijn erg nieuwsgierig en te gemakkelijk terwijl edelherten veel schuwer zijn en om die reden minder betrokken zijn bij ongevallen op wegen. Het Utrechts Particulier Grondbezit heeft zich slechts voor een zeer bescheiden edelhertenstand open gesteld. Er zijn leden die daar wat ruimer mee om zouden willen gaan maar er zijn ook leden die mordicus tegen zijn. Spreker hoort bij die laatste groep.

Mevrouw Van Asch van Wijck wil de vragen over de bureauvoorstellen door de heer Boers laten uitleggen. Wel gaat zij in op de vragen over de biodiversiteit. Zij nodigt uit een reis te maken van Beieren naar Tsjechië zodat het verschil duidelijk wordt waar wordt beheerd en waar minder wordt beheerd. De biodiversiteit in Beieren met vele naaldhoutbossen, wordt niet zo gehandhaafd als in Tsjechië. In Tsjechië is er een enorme ondergroei in het bos met veel loofhout en niet uitsluitend naaldbossen.

De heer Boers geeft aan dat het beheren van zo'n geringe hertenstand een bureauoplossing is. Op de Veluwe waar zaken eenvoudiger liggen dan op de Utrechtse Heuvelrug, lukt het vrijwel nergens om de standen in de hand te houden. Daar wordt met veel meer dieren gerekend. Wanneer wordt gerekend met 2 dieren per 100 ha, verspreid over de Heuvelrug, dan wordt het erg moeilijk de dieren te vinden, en dan ook nog op een tijd dat het veilig is om te schieten, gelet op de vele toeristen die de Heuvelrug bezoeken. Spreker heeft 38 jaar ervaring op de Veluwe en hij voorspelt dat die stand uit de hand gaat lopen. Dat gaat niet lukken. Het is beter dat men zich dat nu realiseert voordat de herten er zijn.

De heer Veldhuizen komt terug op de vraag over de biodiversiteit. Biodiversiteit kan niet uitsluitend worden beoordeeld op de vraag of er al dan niet edelherten zijn. Biodiversiteit moet langjarig worden beoordeeld. Spreker benadrukt dat de agrarische natuurverenigingen veel goeds voor de biodiversiteit hebben gedaan. Vele duizenden hectares grond worden op natuurgerichte

wijze beheerd worden. De beoordeling mag dan ook niet slechts afhangen van de vraag of er al dan niet edelherten komen.

De heer Weierink laat weten dat de VVD dit statenvoorstel geen goed stuk vindt. Het enige positieve is dat er nu een kader wordt gegeven waar binnen afschotbeleid kan plaatsvinden. De invalshoek voor het toestaan van grote hoefdieren komt nu vooral voort uit de belevingswaarde van deze dieren en het creëren van de toeristische meerwaarde. Dat is voor de VVD niet de juiste uitgangspositie. Nagegaan moet worden wat de grote hoefdieren toevoegen en welke verrijking zij bieden voor de natuur in zijn geheel.

Wat betreft de grootte van het gebied, merkt spreker op dat de Veluwe 90.000 ha omvat met 14.000 inwoners, terwijl het Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug slechts 6.000 ha. omvat. De totale Utrechtse Heuvelrug omvat 23.000 ha. inclusief het Noord-Hollandse deel met een totaal aantal inwoners van 427.000. Het gaat hier om een dichtbevolkt gebied en in de nota wordt aangegeven dat er verkeersmaatregelen nodig zijn. Destijds was spreker op de Noord-Veluwe nauw betrokken bij verkeersmaatregelen in verband met de aanwezigheid van everzwijnen. De maatregelen hielden nachtafsluitingen in alsmede het verlagen van de snelheid naar 60 km. per uur op wegen waar normaal 80 km. per uur wordt toegestaan. Een dergelijke ontwikkeling in Utrecht zou voor de VVD onwenselijk zijn.

Het Utrechts Landschap is reeds ingegaan op de kosten van de schade; HUL is van mening dat het college van G.S. daar niet al te moeilijk over moet doen. Het kan niet zo zijn dat de kosten van het toestaan van grote hoefdieren wordt afgewenteld op de ondernemers in het gebied. Er dient naar het oordeel van de VVD sprake te zijn van goede en duidelijke compensatie voor de agrariërs, wanneer zij schade van grote hoefdieren ondervinden, temeer daar zij alleen maar een uitkering vanuit het Faunafonds ontvangen wanneer er een hertwerende afrastering is. De VVD verzoekt het college van G.S. schadecompensatie daadwerkelijk mogelijk te maken. Hij spreekt in deze gedeputeerde Krol ook op zijn achterban aan.

Voorliggend voorstel ademt vele plannen uit. De vraag is wat nu eigenlijk onder natuur wordt verstaan. Nederland heeft vooral een cultuurlandschap en van een echte natuurlijke ontwikkeling is geen sprake meer. Er worden dieren naar de Utrechtse Heuvelrug gehaald die daar nu nog niet zijn. Zij worden daar door menselijk handelen geïntroduceerd.

Mevrouw Blom memoreert dat de dieren niet naar de Utrechtse Heuvelrug worden “gehaald”; de kwestie is nu het al dan niet tegenhouden van grote hoefdieren.

De heer Weierink komt later in zijn betoog op dat punt terug. Hij vraagt G.S. hoe er wordt gehandeld nu de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich heeft uitgesproken tegen het vestigen van hoefdieren op hun grondgebied. In de nota staat immers dat draagvlak een belangrijke randvoorwaarde is voor het vestigen van herten. Inspreker Notten ging in op de grootte van het aantal edelherten per 100 ha. Uitgaande van 2 edelherten per 100 ha. in een gebied van 23.000 ha. levert dat tussen de 400 tot 600 edelherten op. Dat is erg veel. Hij vraagt hoe G.S. dat aantal denken te handhaven tot een aanvaardbare stand. Spreker wijst erop dat er in de provincie Gelderland met uitzondering van de Veluwe stringent een nulstandbeleid wordt gevoerd, ook in de Gelderse Vallei. Voorts komt de heer Weierink terug op de vraag van mevrouw Blom. Indien Gelderland de grote hoefdieren afschiet, voordat ze in Utrecht arriveren, dan zullen er hier geen herten komen. Zijn vraag aan G.S. is hoe er wordt gehandeld wanneer herten zich buiten de Utrechtse Heuvelrug gaan begeven. De VVD is van mening dat er in Utrecht, net als in de provincie Gelderland, een stringent nulstandbeleid moet worden gehandhaafd. De VVD vraagt of de provincie Utrecht overleg voert met de provincies Gelderland en Noord-Holland. Met name de provincie Noord-Holland wordt in deze nota niet genoemd. De vraag is bv. hoe die provincie om zal gaan met herten die uit Utrecht afkomstig zijn. De VVD is van oordeel dat ecoducten weinig of geen toegevoegde waarde opleveren, met betrekking tot de migratie van de grote hoefdieren. In de nota komt naar voren dat de herten vooral van de uiterwaarden gebruik maken.

De VVD heeft grote bedenkingen tegen de maatschappelijke kosten; deze wegen niet tegen de voordelen op. De provincie zal vele verkeersmaatregelen moeten gaan treffen, er zal financiële schade maar ook maatschappelijke schade gaan ontstaan. De VVD kan zich voorstellen dat het beleid ten aanzien van de grote hoefdieren ook wordt ingepast in de startnotitie herijking beheer natuur, om het zo in een bredere context te plaatsen.

In de nota is nadere verduidelijking nodig ten aanzien van de relatie met de volksgezondheid en veterinaire risico's. De VVD vraagt G.S. naar de consequenties. Geluiden uit het veld over de Q koorts geven aan dat dit door reeën kan worden overgedragen; wat kan dat voor de volksgezondheid en de veestapel betekenen? In de nota wordt melding gemaakt van een evaluatiemoment. De VVD hoopt dat die evaluatie op niet al te lange termijn plaatsvindt. Mocht uit de evaluatie blijken dat het onwenselijk is om edelherten op de Utrechtse Heuvelrug te houden, dan zullen deze hoefdieren naar het oordeel van de VVD moeten verdwijnen.

Voorts is het de vraag waarom G.S. voorkeur hebben voor het edelhert; waarom is er niet voor gekozen alle grote hoefdieren in Utrecht toe te staan? Uitgangspunt van de VVD voor het natuurbeleid is natuur en niet de toeristische waarde.

Mevrouw Blom wil de bijdrage van de PvdA tot enkele vragen en opmerkingen beperken. Het debat en de meningsvorming over dit onderwerp zal immers in P.S. plaatsvinden.

Vragen heeft zij over het aantal grote hoefdieren. De sprekers zijn daar op ingegaan en zojuist noemde de VVD een getal tussen de 400 tot 600 herten. Dat lijkt haar erg veel. Zij verzoekt voorafgaand aan de komende P.S.-vergadering om een goede analyse van het aantal herten dat in de provincie Utrecht verwacht kan worden. De PvdA is van mening dat de beleidsnota edelhert, damhert en wild zwijn duidelijk is en dat daarin duidelijke keuzes worden gemaakt. De PvdA kan de argumentatie voor het edelhert wel onderschrijven maar de visie van G.S. voor het damhert moet duidelijker worden onderbouwd, voorafgaand aan de komende P.S. vergadering. Het is een optie om een deel van deze herten in Plantage Willem III te houden. De sprekers doelden in dat verband op wildrasters. Zij vraagt welke rasters nodig zijn en wat daarvan de kosten zijn. Meer informatie is nodig, om daarover een goed besluit te kunnen nemen. De recreatieve waarde van de hertenpopulatie is groot, zo weet zij uit eigen ervaring. De argumentatie ten aanzien van het wilde zwijn is vrij duidelijk. Wel is het jammer dat deze dieren niet in de provincie Utrecht kunnen worden toegestaan. De PvdA kan dat wel onderschrijven omdat deze dieren teveel risico met zich meebrengen. De sprekers gingen in op de kosten en de compensatie. Daarover is eveneens meer informatie nodig om als P.S. afgewogen te kunnen besluiten.

De heer Graaff constateert dat de provincie Utrecht zich, als gevolg van natuurontwikkelingen en de aanleg van ecoducten, nu de vraag stelt hoe met de grote hoefdieren moet worden omgegaan. Het CDA vindt het van groot belang de risico's te beperken, voor de landbouw en voor het verkeer. Het CDA vindt het geen probleem wanneer voor alle dieren de nulstand zou worden nagestreefd. Ten dele kan zijn fractie zich wel vinden in de afweging van G.S. om voor de edelherten een beheerplan toe te staan om ze zo op een goede manier in onze provincie te laten leven. Het CDA sluit zich aan bij de vraag van de VVD dat zorgvuldig moet worden gekeken naar de compensatieregeling voor gedupeerde agrariërs. Nadere informatie op dat punt van G.S. is wenselijk. Het edelhertenbeheerplan uit dit voorstel biedt veel flexibiliteit. Het CDA is er voorstander van die flexibiliteit ten volle te benutten, om de negatieve gevolgen in delen van onze provincie zoveel mogelijk te beperken. Wanneer het in standhouden van een beperkte populatie edelherten toch niet mogelijk blijkt te zijn, dan moet er in de evaluatie opnieuw naar de keuzes worden gekeken.

De heer Boerkamp komt terug op het standpunt van de VVD, dat de nulstand moet worden nagestreefd. Dat suggereert wel een actief beleid met mogelijk zelfs "grensbewaking". Uit het

statenvoorstel proeft hij dat het gaat om een beoordelingskader voor afschotvergunningen. Hij vraagt G.S. dat toe te lichten, ook waar het gaat om de aantallen dieren die zijn genoemd. D66 deelt de analyse van G.S. ten aanzien van het edelhert maar dan wel “eerst zien, dan geloven”. Voorkomen moet worden dat eerst de damherten en wilde zwijnen zouden worden afgeschoten, terwijl er nog geen edelherten zijn op Utrechts grondgebied. D66 zou dat geen gewenste uitkomst vinden. D66 mist in de nota de mogelijke verkeersmaatregelen en voorzorgsmaatregelen bij hotspots (voor reeën, damherten en edelherten). D66 schrok van het aantal aanrijdingen met reeën. Gemiddeld komt dat in de provincie Utrecht één keer per dag voor. Hij vraagt hoe dat percentage in andere provincies is.

Mevrouw Blom deelt de vrees van D66 dat damherten mogelijk zouden worden afgeschoten terwijl er nog geen edelherten op Utrechts grondgebied zijn. Zij vraagt welke informatie nodig is om de juiste maatregelen te kunnen nemen.

De heer Boerkamp verwacht niet dat de edelherten “een reisbeschrijving” gaan leveren. Het valt niet te voorzien wanneer edelherten in de provincie Utrecht gaan opduiken. Hij pleit er voor om de huidige beheerde populatie aan damherten in de provincie Utrecht voorlopig te handhaven.

Mevrouw Broere laat weten dat het uitgangspunt voor de PVV de veiligheid van de inwoners van de provincie Utrecht is. Gezien het aantal aanrijdingen met herten en wilde zwijnen, is het wachten tot er een dode valt. Daarnaast is er geen inzicht in het letsel dat mensen oplopen bij deze aanrijdingen. Wat zijn de blijvende gevolgen van de 12 mensen die jaarlijks in het ziekenhuis worden opgenomen en de ruim 40 mensen die spoedeisende hulp nodig hebben? Het verbaast de PVV dan ook dat de insteek van deze beleidsnota van de provincie Utrecht het dier is en niet de mens. Het edelhert, damhert en wilde zwijn zijn beschermde diersoorten maar de provincie maakt gebruik van het recht ontheffing te verlenen om deze dieren af te schieten omdat het niet uitkomt dat de dieren op eigen gelegenheid naar de provincie Utrecht komen. Wie heeft dat voor de dieren gemakkelijk gemaakt? Degenen die bedacht hebben robuuste verbindingzones te creëren en ecoducten aan te leggen. Weer is hier sprake van “tekentafel natuurbenadering”. Een kind kon bedenken dat ook de herten en de wilde zwijnen van de gelegenheid gebruik zouden maken. Nu wordt er simpelweg gekozen voor afschieten en dat is voor de PVV bepaald de wereld op zijn kop. Het is hetzelfde als het openzetten van gevangenisdeuren en tegen de gevangenen zeggen dat ze niet mogen weglopen. In de laatste P.S.-vergadering heeft de gedeputeerde aangegeven dat de haalbaarheid en effectiviteit van de bestaande ecoducten nauwlettend wordt gemonitord en dat deze uitkomsten zullen leiden tot een besluit of de nog geplande ecoducten al dan niet moeten worden aangelegd. De PVV ziet deze uitkomsten graag schriftelijk tegemoet en verzoekt op voorhand de toename van edelhert, damhert en wild zwijn door ecoducten te laten meewegen in het besluit voor het al of niet aanleggen van nieuwe ecoducten. Om met de provincie te spreken: “we willen geen edelhert, damhert en wild zwijn”, echter, de PVV is van oordeel dat men dat wel eerder had moeten bedenken.

Wat betreft het toelaten van een beperkt aantal edelherten merkt mevrouw Broere het volgende op. In de toelichting staat dat er geen schadeverleden in de provincie Utrecht is tengevolge van de afwezigheid van de soort. Het lijkt haar nogal eenvoudig aan de buurprovincies te vragen wat voor een soort schade er in Utrecht kan worden verwacht en hoe frequent deze schade voorkomt. De PVV pleit voor een aanpak die de veiligheid van de bewoners van de provincie als prioriteit stelt. Het moet gaan om maatregelen die hout snijden, te beginnen met het schrappen van de verdere aanleg van verbindingzones en nog meer ecoducten. Voorts moet er een groot hek worden geplaatst op de bestaande ecoducten zodat het edelhert, het damhert en het wild zwijn in ieder geval niet op die manier de provincie kunnen bereiken. De PVV staat voorts pal achter de compensatieregeling voor agrariërs en voor mensen die een aanrijding krijgen met een groot hoefdier. Het is duidelijk dat de PVV voorliggend plan van G.S. niet kan steunen.

De heer Fastl nodigt alle damherten en edelherten uit naar de provincie Utrecht te komen; GroenLinks zal ze daar van harte welkom heten. Wel zal spreker de dieren waarschuwen uit de buurt van de PVV te blijven, omdat ze dan zullen worden neergeschoten.

Mevrouw Broere verduidelijkt dat haar fractie ervoor pleit grote hoefdieren niet naar de provincie Utrecht te laten migreren, om zo te voorkomen dat ze afgeschoten zouden moeten worden.

Nadrukkelijk stelt spreekster geen voorstander van afschot te zijn.

De heer Fastl vervolgt dat P.S. destijds weloverwogen hebben gekozen voor de aanleg van ecoducten, evenals G.S.-colleges die toen uit CDA, VVD en PvdA hebben bestaan. Het draagvlak daarvoor kwam dus niet alleen uit de linkse partijen. Het is duidelijk dat dieren van de ecoducten gebruik gaan maken. Het was de bedoeling dat uiteindelijk ook het edelhert gebruik zou gaan maken van de ecoducten.

De heer Weierink wijst erop dat de ecoducten er niet veel toe doen, wat betreft de komst van grote hoefdieren naar de provincie Utrecht. Hij vraagt wat GroenLinks ervan vindt dat er edelherten naar de provincie Utrecht komen, terwijl er voor deze soort geen robuuste verbindingzone is tussen de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug.

De heer Fastl vervolgt dat uiteindelijk ook het edelhert gebruik zou kunnen gaan maken van de ecoducten. Het edelhert geldt als symbool voor de ecoducten: alle dieren kunnen daarvan gebruikmaken en uiteindelijk ook het edelhert. Het is treurig dat de dieren nu nog via nauwe doorgangen naar de provincie Utrecht moeten komen. De mens is de enige soort die kan bepalen hoe de ruimte wordt ingericht. Ook de natuurwaarden worden door de mens bepaald. P.S. hebben destijds gekozen voor de aanleg van een netwerk voor verplaatsing van dieren. Men moet dan ook niet vreemd opkijken wanneer dat af en toe voor een probleem zorgt. Onderzoek is gedaan naar aanrijdingen met reeën. Spreker gaat ervan uit dat de herten zich min of meer vergelijkbaar met de reeën zullen gedragen, zij het dat herten iets roekelozier zijn. Uit het onderzoek blijkt dat de helft van de aanrijdingen in april en mei voorkomt, en dan specifiek in de ochtendspits en in de avondschemer. Het relatief grote probleem doet zich dus het meest voor in een beperkte periode en beperkt zich tot een aantal hotspots. De maatregelen moeten daarop worden afgestemd. De mensen moeten worden geïnformeerd over de periode en tijdstippen waar op het risico met aanrijdingen het grootst is.

De heer Weierink wijst erop dat de heer Fastl zich baseert op de uitkomsten van een concept onderzoek dat nog niet is vastgesteld. In het voorstel staat dat er geen conclusies uit de cijfers getrokken kunnen worden waar het gaat om de directe aanleiding van aanrijdingen met grote hoefdieren.

De heer Fastl baseert zich op feitelijkheden die genoteerd zijn wat betreft het aantal aanrijdingen. Dat aantal is in april en mei, in de ochtendspits en avondschemer, veruit het hoogste terwijl het aantal hotspots beperkt is. Daar kan gericht beleid aan worden gekoppeld. Hij vraagt de gedeputeerde in hoeverre het mogelijk is om in die periode gericht beleid te voeren, zodat naast het edelhert, ook het damhart welkom is. Aangegeven wordt dat het risico, dat het wilde zwijn in grote getale naar Utrecht komt, relatief klein is. Zijn fractie vraagt zich af waarom de provincie niet bereid is dat kleine risico te lopen. GroenLinks stelt voor eerst de effecten af te wachten van wilde zwijnen; duidelijk is wel dat deze goed beheersbaar moeten blijven.

Naar aanleiding van de insprekers merkt de heer Fastl op dat er mensen zijn die het geluk hebben op een prachtige locatie te mogen boeren. Daar horen soms wat risico's bij. Het komt ook voor dat, wegens het verder voorttrekken van de mens, daarvoor een bedrijf moet wijken. Dat kan ook voor een dier gelden. Spreker beaamt dat het hier gaat om een politieke afweging. GroenLinks wijst erop dat in het collegeprogramma ook de mogelijkheid wordt open gehouden snelheden op provinciale wegen naar 60 km. per uur te verlagen.

Mevrouw Mineur laat weten dat de SP blij is dat G.S. ruimte bieden voor het edelhert. Op dit moment is er in de provincie Utrecht een populatie damherten aanwezig, die men meestal alleen in

hertenkampjes aantreft. In Utrecht gaat het om een groep van 35 dieren die weinig overlast oplevert. Zij vraagt of het nu de bedoeling is deze groep in totaliteit af te schieten en vervolgens te wachten op de komst van het edelhert. Voor het edelhert zijn de risico's ten aanzien van beheer van de populatie geringer, zo schrijft het college van G.S. Komt dat omdat er weinig of geen van die dieren in de provincie Utrecht voorkomen? Het kan nog wel jaren duren voordat het edelhert naar Utrecht komt. Haar vraag is waarom het edelhert in het beheer meer risico oplevert dan een damhert. Ontheffingen kunnen alleen worden afgegeven als er geen andere, bevredigende oplossing bestaat en er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van in standhouding van de soort, aldus het college van G.S. De SP wil graag de cijfers zien van de staat van in standhouding van de soort; hoe maken damherten en edelherten het in Nederland? Graag ziet zij ook de verschillen met de reeën. Welke schade brengen de grote hoefdieren toe? LTO is voorstander van een schaderegeling; duidelijk moet dan wel zijn waarover gepraat wordt. HUL stelt voor pas af te schieten als er schade wordt aangetroffen. Ook is niet duidelijk welke schade wilde zwijnen in andere provincies toebrengen: is dat overal waar ze wonen of alleen waar er teveel dieren zijn? De SP gaat ervan uit dat de provincie de schade kan kwantificeren van de damherten die reeds in de provincie Utrecht leven. Nadere informatie is nodig over die schade. Verkeerschade kan voor een belangrijk deel worden voorkomen door de snelheid op provinciale wegen te verlagen naar 60 km. per uur. Zij citeert voorts "Edelhert en damhert zijn beschermde soorten op basis van de Conventie van Bern." Dat betekent wel dat de provincie naar alternatieven moet kijken. Haar vraag is waarom dat niet wordt gedaan. In de nota over reeën staat een lijstje met preventieve maatregelen. Zij vraagt of deze ook gebruikt kunnen worden voor andere hoefdieren. De opmerking van LTO in de Commentaarnota, dat deze vrij rondlopende grote hoefdieren een veterinair risico voor de veehouderij vormen, vindt de SP een gotspe. Het handjevol dieren waar het om gaat, is een druppel op de gloeiende plaat terwijl er jaarlijks duizenden dieren hutje mutje naast elkaar worden gezet in de intensieve veehouderij. Het gesleep met dieren en het overschrijden van regels zijn van dat betreft naar het oordeel van de SP een veel groter probleem.

Mevrouw Dik laat weten dat de ChristenUnie zich voor dilemma voelt geplaatst. Enerzijds is het goed dat de inzet van menskracht en middelen op de ecologische verbindingzones en de ecoducten wordt beloond en dat grote hoefdieren klaar staan zich te vestigen in de provincie. Anderzijds is het grondgebruik in de provincie Utrecht zo versnipperd en zo intensief dat populatiebeheer nodig is, mogelijk zelfs nulstand voor een aantal dieren zoals door G.S. worden voorgesteld. Het gaat hier om een maatschappelijk zeer gevoelig thema. Het valt niet uit te leggen dat de overheid veel investeert in ecologische verbindingen en vervolgens overgaat tot afschot, als deze verbindingen blijken te functioneren. Agrariërs en particuliere grondeigenaren vrezen grote schade aan hun gewassen. Ook speelt het punt van de verkeersveiligheid. De ChristenUnie heeft zich afgevraagd hoe hiermee moet worden omgegaan. De fractie wil in beginsel een positieve grondhouding aannemen ten aanzien van de vestiging van hoefdieren in de provincie Utrecht. Dat geldt in ieder geval voor edelherten en damherten. Het is moeilijk een standpunt over wilde zwijnen in te nemen. Deze dieren zijn door hun gewoeten van groot belang voor de biodiversiteit maar brengen ook grote schade toe en zijn moeilijk te beheren. De ChristenUnie heeft nog niet de overtuiging dat het beheer goed komt. De wilde zwijnen moeten wel een kans krijgen maar de vrees blijft dat het uit de hand kan lopen. Kan men, als het uit de hand loopt, weer terug naar de nulstand?

Wat betreft voorliggende notitie, merkt mevrouw Dik op dat het element belevingswaarde onvoldoende is uitgewerkt. De grote hoefdieren brengen voor de Veluwe een grote belevingswaarde met zich mee en dat trekt veel bezoekers. In die zin brengen deze dieren ook een economische waarde mee. Deze punten zouden meer in deze notitie naar voren mogen komen. Ook het punt van de biodiversiteit zou sterker in de notitie moeten worden belicht. Vragen heeft

haar fractie over monitoring en evaluatie. Onduidelijk is wie er gaat monitoren en wie de kosten daarvan gaat betalen. De ChristenUnie vindt ook het punt van communicatie onvoldoende uitgewerkt terwijl het hier om een maatschappelijk beladen onderwerp gaat. Afschot van dieren roept altijd emoties op. Dat werd zichtbaar bij dergelijke ingrepen op de Veluwe en in Flevoland. De communicatie over dit onderwerp moet veel steviger worden ingezet dan nu in de notitie wordt voorgesteld.

Wat betreft de schade kan zij zich wel aansluiten bij de opmerking van de heer Fastl. De provincie Utrecht is dichtbevolkt. Wanneer een bedrijf of particulier in de nabijheid van een bos is gevestigd, dan is er een zeker risico of de mogelijkheid dat men daar nadelen van ondervindt. De samenleving moet zich niet in een positie laten manoeuvreren zich van alle mogelijke risico's te vrijwaren. Dat is niet mogelijk. De overheid kan niet alle risico's en mogelijke schade gaan vergoeden. De ChristenUnie zou die situatie niet willen nastreven. Toch is het nodig dat er goed naar de schaderegeling wordt gekeken. Alle insprekers gaven aan dat de schadevergoeding niet toereikend is. LTO heeft in een schriftelijke reactie laten weten dat men tegen zeer veel bureaucratie oploopt. Er valt ook in dat opzicht nog het nodige te verbeteren.

Voorts gaat spreekster in op de huidige populatie van 30 damherten bij de Plantage Willem III. Uit ervaring weet zij dat mensen daar graag en vaak wandelen. De damherten dragen absoluut bij aan de belevingswaarde van dat gebied. Zij hoopt dat de gedeputeerde wil toezeggen dat die populatie, die beheerd zal worden door HUL, in ieder geval in stand wordt gehouden zolang er nog geen edelherten op de Heuvelrug zijn. Het zou bizar zijn, en veel maatschappelijke discussie oproepen, wanneer deze damherten zouden worden afgeschoten alvorens er ook maar één edelhert in de verste verte in beeld is.

De heer V.d. Lagemaat vraagt waarom men de edelherten in de provincie Utrecht zou willen toelaten, maar damherten en wilde zwijnen niet. De SGP is het er van harte mee eens dat hier geen wilde zwijnen worden toegelaten. Een feit is wel dat deze dieren via de Gelderse Vallei naar de Heuvelrug zullen komen. De Gelderse Vallei is een gebied met zeer veel intensieve veehouderij. De veterinaire risico's zijn daar zeer groot. De SGP is het eens met het voorstel van G.S. inzake nulstand voor de wilde zwijnen in de provincie Utrecht en dat te handhaven en uit te voeren. Spreker komt terug op de nota Valwild en aanrijdingen van reewild. Jaarlijks worden er in de provincie Utrecht ca. 200 reeën aangereden waardoor er 12 mensen naar het ziekenhuis moeten, 40 mensen krijgen spoedeisende hulp en 30 mensen zouden lichte verwondingen oplopen, afgezien van de materiële schade. De vraag is wat er moet worden verwacht wanneer de edelherten in de provincie Utrecht gearriveerd zijn. Eén van de insprekers gaf aan dat edelherten en damherten vele malen groter zijn dan reeën; qua gewicht kunnen deze dieren wel met een factor 10 worden vermenigvuldigd. Aanrijdingen met dergelijke grote hoefdieren kunnen mogelijk leiden tot dodelijke ongevallen en dat kan toch niet de bedoeling zijn. Wat de SGP betreft moet er een nulstand komen en blijven, ook voor de edelherten. De Utrechtse Heuvelrug is teveel met wegen doorsneden om deze dieren toe te staan. Dat levert teveel gevaren op. Niet voor niets heeft de gemeenteraad van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zich in meerderheid uitgesproken tegen toelating van edelherten, wilde zwijnen en damherten. Die raadsleden hebben ervaring met het gebied en weten van de consequenties van een aanrijding met een ree. Ze vrezen dat de grote hoefdieren in het gebied vele malen zwaardere ongevallen teweeg zullen brengen. Voor de landbouw geldt dat ook. Wanneer er per 100 ha. 2 edelherten worden toegestaan, gaat het in totaliteit om forse aantallen. Deze dieren leven in grote groepen. Wanneer er 50 damherten of edelherten een maisveld begrazen, blijft er geen stengeltje meer over maar de schade komt voor het overgrote deel bij de betreffende ondernemer terecht. De provincie Utrecht moet dat niet willen. Utrecht is te klein en de landschappen zijn in het geheel niet met de Veluwe te vergelijken. De Veluwe is een redelijk aaneengesloten gebied, terwijl de Heuvelrug volledig doorsneden is.

Op pag. 6 wordt bij het beleid ten aanzien van edelherten aangegeven dat het edelhert wordt opgenomen in het provinciale aanwijzingsbesluit ex artikel 67 en dat het op grond daarvan is toegestaan gewonde dieren op te sporen en door speciale actehouders te laten doden. Spreker pleit ervoor dat het iedere jacht-actehouder met een wapen, dat geschikt is om een dier te doden, toegestaan wordt een gewond dier uit zijn lijden te verlossen. Daarmee wordt voorkomen dat het veel te lang duurt voordat een gewond dier uit zijn lijden verlost wordt. Dat moet ook gelden voor damherten en wilde zwijnen, mochten zij in Utrecht verdwalen en aangereden worden. Voorts wordt in de nota gemeld dat, indien noodzakelijk voor het uitvoeren van het edelhertenbeheersplan, besloten kan worden tot een aanwijzing ex artikel 67 om zonder toestemming van de grondeigenaar beheer mogelijk te maken. De woorden “kan besloten worden” zouden wat de SGP betreft moeten worden vervangen door “wordt besloten”. Soms is er dwang nodig en vooraf moet daarover duidelijkheid bestaan om emoties “tijdens het heetst van de strijd” te voorkomen.

De SGP leest dat er maximaal 2 dieren per 100 ha. op de Heuvelrug zijn toegestaan terwijl in de Gelderse Vallei 1 dier per 100 ha. acceptabel is. Dan zou het in totaliteit om mega aantallen grote hoefdieren gaan. Dat zal volgens de SGP niet goed zijn voor deze gebieden.

Mevrouw Hoek laat weten dat de 50PLUS fractie van mening is dat voorkomen moet worden dat de grote hoefdieren Utrecht bereiken. Dat vraagt wel om afstemming en overleg met de omringende provincies, zoals Gelderland en Noord-Holland. Ook bij Hilversum ligt een ecoduct dat een groot succes wordt genoemd. Dat betekent dat preventie in gezamenlijkheid moet worden opgepakt. Populaties moeten niet op nulstand worden gehouden, maar moeten worden beheerst. Het is niet acceptabel dat eerst de komst van grote hoefdieren wordt gefaciliteerd, terwijl ze na aankomst in Utrecht op nulstand worden afgeschoten. Bij de Plantage Willem III zijn wildroosters aangebracht, maar deze weren geen damherten. Sinds 2010 zijn er ook enkele mannelijke damherten uit het harem vertrokken. Het is van groot belang dat daar maatregelen worden getroffen om uitbreiding van de populatie over de provincie te voorkomen. Tegelijkertijd is beheer belangrijk om inteelt te voorkomen. Aangegeven wordt in de notitie dat er een draaiboek wordt opgesteld met stappen die worden gezet bij de aankomst van de eerste edelherten in de provincie Utrecht. Zij vraagt naar het tijdsplan van dat draaiboek. Nogmaals benadrukt zij namens 50PLUS dat voorkomen moet worden dat de herten de provincie Utrecht bereiken.

In gebieden waar herten voorkomen, is het belangrijk dat er waarschuwborden worden geplaatst. Dat is ook in omringende landen waar herten voorkomen gebruikelijk. Ook is verlagings van de snelheid op wegen een optie, maar daarover maakt de fractie van 50PLUS zich weinig illusies. Nu al heeft de automobilist weinig respect voor mens, laat staan voor een dier. Duidelijk is wel dat opletende automobilisten minder kans op aanrijding met een dier zullen hebben. Echter, het is onbegonnen zaak om automobilisten op te voeden.

Een goede compensatieregeling is noodzakelijk, wanneer een groep dieren schade veroorzaakt, bv. in een maisveld. Het is belangrijk dat de regeling regelmatig wordt geëvalueerd. Nogmaals stelt mevrouw Hoek dat voorkomen beter is dan genezen.

De heer Van der Steeg laat het volgende weten:

“Als eerste observatie is het leuk om te zien dat we als verschillende partijen kennelijk allemaal met een verschillende bril naar deze nota hebben gekeken.

Dan ten aanzien van het Onderzoek aanrijdingen met reeën provincie Utrecht. Laat ik beginnen met te zeggen dat ook voor de Partij voor de Dieren verkeersveiligheid van het hoogste belang is. Voor de Partij voor de Dieren is het echter ook van het hoogste belang dat er niet onnodig dieren af worden geknald. Uit dit onderzoek komt namelijk naar voren dat afschot niet alleen geen bewezen positief effect op de verkeersveiligheid heeft, maar ook niet op de grootte van een populatie reeën, de populatiedynamiek (blz. 61). Het onderzoek laat dus, terecht, zelfs ruimte voor juist eventuele

negatieve effecten van afschot. Nu het neerschieten van reeën op dit moment geen relatie laat zien ten opzichte van de verkeersveiligheid, is de vraag aan de gedeputeerde of daarmee dan ook afschot als beheermiddel in relatie tot aanrijdingen met reeën vooralsnog wordt stopgezet? Het onderzoek van de provincie zegt namelijk dat er geen relatie is tussen afschot en het aantal aanrijdingen. Anderzijds staat afschot wel nog steeds als maatregel tussen de oplossingsrichtingen bij de zogenaamde hotspots. Tevens kan er geen verband worden gelegd tussen de grootte van de populatie en het aantal aanrijdingen. Dat blijkt ook uit het feit dat de populatie kennelijk is gegroeid, maar de hotspots hetzelfde zijn gebleven. Effecten van wegbreedte en snelheidsregime zijn namelijk ook niet meegenomen in dit onderzoek.

Typerend is dat verlagen van de maximumsnelheid nergens als maatregel wordt genoemd terwijl het onderzoek van de provincie zelf zegt, (blz. 19), dat uit verschillende onderzoeken is gebleken dat hoge verkeerssnelheden een belangrijke factor zijn bij aanrijdingen met hoefdieren.

Dientengevolge is de verwachting dat bij wegen met een hoger toegestane snelheid er ook meer aanrijdingen zullen plaatsvinden. De vraag aan gedeputeerde Krol is dan ook of het College bereid is om verlaging van de maximumsnelheid als maatregel mee te nemen bij de zogenaamde hotspots. In aanvulling hierop, op blz. 60, staat het advies om onderzoek te verrichten naar verkeersvolumes en snelheden, gedifferentieerd naar dag en nacht. Het merendeel van de aanrijdingen vindt namelijk 's nachts en in de schemering plaats. Is het College bereid om dit onderzoek te gaan verrichten, waarbij ook flexibele snelheden een optie zijn?

Dan ten aanzien van de Beleidsnota edelhert, damhert en wild zwijn. Al lezende was de PvdD in de veronderstelling dat het verkeerde document was toegestuurd. Dit kon onmogelijk de provinciale nota betreffen, de nota van een zichzelf diervriendelijk achtende provincie. Dit moest wel een visiestuk van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging betreffen. Het was zeer teleurstellend toen spreker zich realiseerde dat de griffie geen fout had gemaakt en wel het goede document was toegestuurd.

Wanneer er al zoiets als linkse of rechtse hobby's bestaat, dan doet deze nota niets anders dan het faciliteren van een rechtse hobby, namelijk de eigenaren van een jachtakte van grootwild doelen voorzien en van trofeeën en dat alles onder de noemer van twee belangen, te weten verkeersveiligheid en agrarische belangen. Zowel de lobby van LTO als die van de jagersvereniging vindt bij dit college een onevenredig groot gehoor. Want is het afknallen van deze dieren wel noodzakelijk hiervoor? En zijn er nog andere belangen te verzinnen?

Men mag niet vergeten dat er nu al jaarlijks van alles uit de lucht wordt geschoten, zoals eenden, eksters, meerkoeten en recentelijk nog knobbelzwanen. Ook worden er nu al hazen en konijnen afgeknald en worden er reeën naar de eeuwige jachtvelden gejaagd. Dit alles onder de noemer van eventueel te verwachten landbouwschade. Het is toch wel een keer genoeg. Deze nota refereert ook aan verkeersveiligheid. Daarom is de PvdD blij met het onderzoek aanrijdingen met reeën, wat laat zien dat enerzijds afschot geen bewezen positief effect heeft en anderzijds dat er genoeg goede oplossingen zijn te verzinnen om de verkeersveiligheid te dienen.

Deze nota doet veel uitspraken, maar onderbouwt weinig. Daarmee is deze nota wat de PvdD betreft meer een politieke nota, dan een noodzakelijke.

Prorail verwoordt het goed in de commentaarnota (blz. 1): "Waarom geld investeren in dure ecoducten, als de dieren er toch niet overheen mogen. Nu kunnen dieren zich vrijelijk bewegen naar een ander gebied en worden ze afgeschoten."

Spreker heeft zelf eens min of meer gekscherend tegen dhr. Derksen van de PVV gezegd dat als er toch aan de andere kant van het ecoduct een jager staat, we anders maar wildroosters op onze ecoducten moeten aanleggen. Vooropgesteld, de Partij voor de Dieren is voorstander van ecoducten, maar ook van het gebruik ervan.

Het Utrechts Landschap stelt in de commentaarnota op blz. 4 dat er op de Utrechtse Heuvelrug meer dan voldoende ruimte is voor zowel edelhert als damhert en dat ook wilde zwijnen een kans

kunnen krijgen vanwege de vele positieve effecten op de biodiversiteit. De provincie reageert daarop met ‘wij delen deze mening niet!’, maar verdere onderbouwing blijft achterwege. Op blz. 4 van de commentaarnota wordt de vraag gesteld hoe groot de schade door damherten in 2010 was. Er wordt geen antwoord gegeven, maar er wordt wel gesteld dat er dreiging is van belangrijke schade. Dat veronderstelt dus een kwantitatief criterium, dat spreker echter waagt te betwijfelen.

De vraag die ook gesteld kan worden is of deze nota wel zo noodzakelijk is, zie ook blz. 7, inspraak van de FBE. Door het nulstandbeleid in Gelderland buiten de Veluwe, is de kans heel onwaarschijnlijk dat edelherten zich hier gaan vestigen. Dat plaatst dan ook direct het argument om damherten, ook die op Plantage Willem III, te bejagen om voedselconcurrentie met edelherten te voorkomen, in een ander daglicht.

Omwille van de tijd zal spreker enkele argumenten opsommen waarom we als provincie Utrecht deze dieren wel een kans zouden kunnen geven. Ter onderbouwing zal hij ook de bron vermelden. Uit recent onderzoek blijkt dat 72,6% van de Nederlandse bevolking graag groot wild wil zien in de natuur (Hogeschool Van Hall Larenstein, 2010). Daarnaast blijkt uit het recente boek ‘Wild van de economie’, van Tom Bade e.a., dat de aanwezigheid van wild de lokale economie gigantisch stimuleert. Uit enquêtes op de Veluwe blijkt dat 102 miljoen euro direct te relateren is aan de aanwezigheid van wild.

Analoog aan het onderzoek aanrijdingen met reeën, somt Alterra rapport 836 oplossingen op betreffende verkeersveiligheid die van toepassing zijn op de hoefdieren in deze nota.

De grootte van een populatie damherten hoeft geen relatie te hebben met het aantal aanrijdingen, Alterra rapport 1930. In het onderzoek Damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen constateert onderzoeksbureau Alterra een afname in het aantal aanrijdingen tussen 2006 en 2008, ondanks een toename van de populatie damherten.

Verkeersveiligheid en edelherten: Ongevallen met edelherten komen zelfs op de zeer drukke Duitse autosnelwegen slechts sporadisch voor, zie bladzijde 31 van het rapport ‘Edelhert Kansrijk van Reichswald tot Meinweg’.

De SGP refereerde aan dierziekten. Het kan met vrij grote zekerheid gesteld worden dat de Nederlandse wilde zwijnen populatie vrij is van ziekten, Alterra rapport 2207.

Toerisme: Het is niet overdreven te stellen dat het wild zwijn de grootste toeristische trekpleister vormt, Groot Bruinderink en Dekker, 2010. Wel is zeker dat het wild zwijn als publiekstrekker kan fungeren, zie Alterra-rapport 2207.

Ten aanzien van de ook hier immens populaire gans, kan het wild zwijn invloed hebben op de vogelpopulatie. Het wild zwijn eet ganzeneieren en in sommige gevallen ook jonge ganzen. Gezien de dynamiek die groot wild toevoegt is het wild zwijn wenselijk in de uiterwaard van het Utrechts Landschap, zie het Achtergronddocument Grote hoefdieren in Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

Juist bejaging leidt volgens Dierenbescherming en Faunabescherming tot meer onrust onder de dieren, herten en reeën, waardoor meer vluchtgedrag tot meer verkeersonveilige situaties leidt.

Ten aanzien van zelfregulering van het wild zwijn: de proef van 1987 tot en met 1997 in de 2 boswachterijen in Hoog Soeren en Ugchelen-Hoenderloo wees uit dat wilde zwijnen hun populatie bij terughoudend beheer stabiliseren, zie Alterra rapport 475: Ethische aspecten bij het beheer van wilde zwijnen.

Door de universiteit Wageningen is een Kanskaart opgesteld in 2010, waarbij gekeken is welke gebieden geschikt zouden kunnen zijn voor het wild zwijn, rekening houdende met aanwezige landbouw en voldoende voedsel. De Utrechtse Heuvelrug is één van de gebieden die geschikt is bevonden.

Het hanteren van een nulstand voor gebieden waar hoefdieren geen schade veroorzaken, doet geen recht aan de mores van de Flora- en faunawet. De PvdD is van mening dat deze dieren een kans

moeten krijgen en dat er latere evaluatiemomenten moeten worden ingebouwd, bijvoorbeeld beginnende bij de nieuwe Beleidsnota Flora en fauna, die waarschijnlijk in 2014 op de rol staat.. Ten aanzien van de damherten op plantage Willem III merkt spreker op dat, wanneer besloten wordt om deze kleine groep niet te tolereren, herplaatsen of anticonceptie de voorkeur geniet. Dat is diervriendelijker dan afschieten.”

Gedeputeerde Krol constateert dat alle argumenten, die zojuist door de fracties zijn genoemd de volle breedte van het politieke spectrum bevatten, zoals deze ook in G.S., in de ambtelijke organisatie en in de maatschappelijke organisaties speelden. Het inhoudelijke debat over dit onderwerp zal ook in P.S. worden voortgezet. Een misvatting in de discussie wil hij wel recht zetten. In Utrecht functioneren enkele ecologische verbindingen nog niet optimaal; daar zijn ook nog geen ecodeucten aangelegd. Toch is het opmerkelijk dat er in het Utrechtse desondanks wilde zwijnen en edelherten zijn gesignaleerd. Ondanks het ontbreken van robuuste verbindingen blijken deze dieren in staat te zijn zich naar de provincie Utrecht te verplaatsen. Dat plaatst het provinciaal bestuur voor een dilemma. Wanneer de vestiging van grote hoefdieren in het Utrechtse zich toch zal voordoen, dan zal er moeten worden nagedacht over beheer, gelet op de concentratie aan mensen, ondernemingen en verkeersbewegingen in deze provincie, hoe verschillend men ook over deze kwestie kan denken. In het gebied Renswoude/Woudenberg zijn er reeds drie edelherten gesignaleerd terwijl er in Achterberg twee jonge mannelijke wilde zwijnen leven. Wanneer dit groepje zich met vrouwelijke dieren, die de ecologische verbindingen en de uiterwaarden passeren, gaat uitbreiden, zal er ongetwijfeld voor nageslacht worden gezorgd. Nooit hoefde er in Utrecht te worden nagedacht over grote hoefdieren, want ze waren er niet. Inmiddels is duidelijk dat deze dieren in de toekomst wel naar Utrecht zullen komen. In de Plantage Willem III zijn reeds damherten aanwezig. Het is nu nodig daarover als provinciaal bestuur afwegingen te maken en daarover besluiten te nemen, temeer daar deze dieren geen natuurlijke vijand hebben. De nota is verschenen omdat het om inheems beschermde diersoorten gaat. Het college van G.S. heeft getracht primair inhoudelijk naar deze kwestie te kijken, wetend dat het hier om een gevoelig onderwerp gaat. G.S. zijn tot de conclusie gekomen dat de komst van wilde zwijnen naar de provincie Utrecht minder gewenst is, omdat het erg moeilijk is de populatie te beheren. Spreker refereert in deze aan de discussie in het Gelderse. Op enige moment had deze provincie een groot probleem met het beheer van wilde zwijnen; het ging toen over duizenden wilde zwijnen met grote schade en gevolgen voor verkeersveiligheid. Gelderland is toen gestart met een intensief beheerprogramma met alle maatschappelijke gevolgen vandien. Grootschalig beheer houdt ook grootschalig afschot in en dat levert veel maatschappelijk verzet op. Spreker verwijst in deze ook naar de problematiek met de damherten in de Waterleidingduinen.

Gedeputeerde Krol is van mening dat, nu er zeer sporadisch wilde zwijnen en edelherten in Utrecht zijn gesignaleerd, er nu een politieke discussie nodig is over beheer van de populatie. In Utrecht leven mens en dier heel dicht bij elkaar terwijl de ruimte beperkt is. Dat betekent dat, los van welke politieke opvatting ook, er altijd beheer nodig zal zijn. Die discussie moet niet worden uitgesteld totdat er ernstige problemen zijn ontstaan. G.S. zijn van mening dat wilde zwijnen en edelherten in de overgangsgebieden tussen Utrecht en Gelderland behoorlijk beheer nodig hebben. Spreker wijst erop dat een nulstand wel kan fluctueren; natuurlijk kunnen er toch altijd wel enkele grote hoefdieren een gebied passeren en zich daar vestigen. Zo wordt er in de Gelderse Vallei een nulstand gehandhaafd maar desondanks hebben enkele edelherten en wilde zwijnen zich via de Gelderse Vallei in Utrecht gevestigd. Nulstand is een rekenkundige beleidsafspraken maar betekent in de praktijk niet altijd nul.

G.S. zijn van oordeel dat damherten en wilde zwijnen liever niet in Utrecht moeten voorkomen en edelherten slechts in beperkte mate. Enkele fracties hebben een rekenkundige benadering losgelaten op de hectares van de Heuvelrug en het aantal te tolereren grote hoefdieren. Dat is echter niet wat er in de nota staat. Wellicht moet dat beter worden uitgelegd. Het gaat erom dat er

een paar gebieden worden aangewezen die gezien kwaliteit en omvang mogelijk geschikt zijn voor het edelhert. Mogelijk dat er 2 dieren per ha. mogelijk zijn, echter, in de doortrekgebieden gaat het om 1 edelhert per ha.

De heer Weierink vraagt of G.S. de Utrechtse Heuvelrug in gebieden willen gaan indelen voor handhaving van verschillende populaties grote hoefdieren. Spreker is er op voorhand geen voorstander van het gebied nog verder te versnipperen.

Gedeputeerde Krol licht toe dat hij zojuist alleen doelde op edelherten. Bepaalde gebieden kunnen voor deze diersoort geschikt zijn, maar dat geldt niet voor de hele Heuvelrug.

De heer Boerkamp vraagt zich af hoe de beleidsregels kunnen worden uitgelegd wanneer het gaat om de Utrechtse Heuvelrug en om ander gebied. Spreker wijst erop dat er bij Elst eigenlijk ook geen ruimte is voor damherten.

Gedeputeerde Krol benadrukt dat er met elkaar een beleid moet worden afgesproken. Wat G.S. betreft geen damherten en geen wilde zwijnen terwijl edelherten beperkt moeten worden tot die plaatsen waar dat mogelijk is. Eerst moet de politieke discussie over dit onderwerp worden afgerond en dan pas kunnen de beleidsregels nader worden uitgewerkt.

Gedeputeerde Krol gaat vervolgens over tot beantwoording van de vragen. Zonodig zullen nog openstaande vragen voorafgaand aan de komende P.S. vergadering schriftelijk door hem worden beantwoord.

De VVD had het over draagvlak. Voorliggende beleidsnota is breed verspreid naar allen die op het gebied van wildstand en grote hoefdieren een opvatting of een belang hebben. De reacties van de insprekers komen in grote lijnen overeen met de inhoud van gesprekken die met organisaties zijn gevoerd. Dit voorstel is breed in de samenleving neergelegd en uiteraard wordt daar verschillend over gedacht. De provincie Utrecht heeft overleg gehad met de provincie Gelderland. De suggestie om ook met de provincie Noord-Holland in overleg te gaan, neemt hij mee. Gedeputeerde Krol zal binnenkort contact opnemen met zijn collega-gedeputeerde in de provincie Noord-Holland en deze commissie zo mogelijk nog voorafgaand aan de volgende P.S.-vergadering rapporteren over de uitkomsten daarvan. Gevraagd is het beleid voor grote hoefdieren te betrekken bij de startnotitie herijking natuurbeheer. Die notitie heeft vooral betrekking op agrarisch en particulier natuurbeheer en de daarmee samenhangende financiën. Wat hem betreft dient er in deze fase specifiek beleid te worden ontwikkeld voor het vraagstuk rond de grote hoefdieren.

Opmerkingen zijn gemaakt over de Q-koorts in relatie tot de reeënpopulatie en de volksgezondheid in algemene zin. In de provincie Utrecht zijn er momenteel ca. 2.500 reeën. Gesuggereerd wordt dat deze een relatie zouden kunnen hebben in het verspreiden van dierziekten. De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor het beheer van de reeënpopulatie in Utrecht, maar een relatie tussen Q-koorts en edelherten, damherten en zwijnen is niet gedeeld.

Diverse fracties hebben vragen gesteld over de schade die door edelherten wordt veroorzaakt. De provincies worden, in het kader van de afspraken met het rijk, verantwoordelijk voor het Faunafonds. Enkele insprekers wezen op het eigen risico van € 250,- per jaar. Gedeputeerde Krol wijst erop dat een agrariër die schade oploopt door een beschermde diersoort, op jaarbasis maximaal een eigen risico van € 250 euro heeft.

Hij heeft voorts begrepen dat een aantal fracties zich nader wil beraden over de beperkte schadevergoeding en daarover ook nadere informatie wil ontvangen. Spreker wijst erop dat de provincie Utrecht tracht het risico en de schade voor de mens zoveel mogelijk te beperken, door handhaving van een nulstand voor damherten en voor wilde zwijnen en een beperkte stand voor edelherten in slechts enkele gebieden. Gelet op die voorstellen, gaan G.S. ervan uit dat de schade in de provincie Utrecht zeer beperkt zal zijn. Gedeputeerde Krol zegt toe dat hij P.S. nader zal informeren over de schadeafhandeling via het Faunafonds.

Het CDA geeft de voorkeur aan een nulstand voor alle grote hoefdieren in de provincie Utrecht. De heer Graaff verduidelijkt dat het CDA met een nulstand had kunnen leven, maar ook met de huidige afweging van G.S. kan instemmen.

Gedeputeerde Krol vervolgt dat enkele fracties hebben gevraagd om flexibiliteit en evaluatie. Het is duidelijk dat de werkelijkheid van alle dag anders zal zijn dan op papier met elkaar wordt afgesproken, het zij in positieve zin, hetzij in negatieve zin. Dat alles vraagt met een zekere regelmaat om evaluatie van het beleid.

De provincie Utrecht heeft weinig ruimte voor damherten en edelherten. Nu al worden er enkele edelherten gesignaleerd. De Plantage Willeem III huisvest nu een groep damherten maar enkele herten zijn ook al buiten dit gebied gesignaleerd. De heer Van Notten gaf aan dat damherten veel grotere risico's opleveren als het gaat om verkeersveiligheid. Damherten zijn minder schuw dan edelherten en steken gemakkelijker de weg over. Met een beperkt aantal edelherten worden de veiligheidsrisico's verminderd. De damherten in de provincie Utrecht zijn niet via ecoducten gearriveerd. Wanneer er niet wordt beheerd, dan zal deze groep zich fors gaan uitbreiden met alle verkeersrisico's van dien. Dat vraagt nu om een duidelijke beleidskeuze. D66 vroeg hoe met de beperkte populatie aan damherten zal worden omgegaan. De heer Bakker van HUL gaf aan dat de huidige populatie bij Plantage Willem III kan worden beperkt tot de huidige groep damherten. De tweede mogelijkheid is de populatie helemaal weghalen. De derde mogelijkheid, die overigens niet in de notitie wordt genoemd, is het inrasteren van de huidige populatie waardoor ze niet meer naar buiten kunnen komen. Dan ontstaat er een hertenkampachtige situatie die bv. ook al in Zeist voor komt. Dit is wat betreft gedeputeerde Krol een serieuze optie om over na te denken.

Naar aanleiding van de bijdrage van de PVV, merkt gedeputeerde Krol op dat de komst van grote hoefdieren naar Utrecht inmiddels een gegeven is. Menselijk handelen of nalaten heeft daar beperkt invloed op. De dieren zijn er al en dat vraagt om politieke keuzes. Hij verwacht dat de PVV in de P.S.-vergadering een politieke keuze zal maken; tot nog toe heeft hij dat niet vernomen. Mevrouw Broere memoreert dat gedeputeerde Krol in de P.S.-vergadering heeft gesteld dat er nauwlettend wordt gemonitord. De indruk wordt nu gewekt dat grote hoefdieren geen gebruik maken van de ecoducten. De PVV wil eerst de uitkomsten zien van de monitoring van de ecoducten die reeds in gebruik zijn. Het zou haar verbazen wanneer deze niet door herten of wilde zwijnen worden gebruikt. Nogmaals vraagt zij hoe effectief de ecoducten zijn.

Gedeputeerde Krol vraagt wederom hoe de PVV tegen deze nota aankijkt. Nadrukkelijk stelt spreker dat de huidige ecoducten over de A12, over de A28 en bij Crailoo niet door edelherten en wilde zwijnen worden gebruikt. Behoudens enkele uitzonderingen, komen deze soorten niet in Utrecht voor. Hoe moet worden omgegaan met dieren, die zich zonder gebruik van ecoducten in het Utrechtse bewegen, is een politieke vraag die door G.S. en P.S. moet worden beantwoord. GroenLinks heeft zojuist vooral een politiek oordeel uitgesproken. Gedeputeerde Krol heeft aangegeven dat het voorgestane beleid van G.S. rekening houdt met mens, dier en veiligheid. Het risico dat grote hoefdieren naar de provincie Utrecht komen, is klein. Toch komen deze dieren nu al in de provincie voor, en daar moet wel beleid voor worden ontwikkeld.

De SP heeft een aantal inhoudelijke vragen gesteld dat beantwoord zal worden. Het gaat hier om beschermde dieren die pas beheerd mogen worden, wanneer er een fatsoenlijke staat van in standhouding is. Gevraagd werd naar de hoeveelheid damherten, edelherten en wilde zwijnen in totaliteit in Nederland, en hoeveel schade deze dieren berokkenen. Hij zal die vraag schriftelijk beantwoorden. Ook zal hij schriftelijk terugkomen op de vraag over de schadeafhandeling via het Faunafonds.

Op de vraag van de heer Fastl om de snelheid op een aantal provinciale wegen op de Utrechtse Heuvelrug te beperken tot 60 kilometer per uur, antwoordt gedeputeerde Krol dat het college van G.S. geen echte voorstander is van het verlagen van de maximum snelheid op provinciale wegen in algemene zin, gelet op de noodzakelijke doorstroming op provinciale wegen wegens onderhoud van een aantal rijkssnelwegen. Inderdaad komen uit het onderzoek enkele plekken naar voren waar de problemen zich concentreren. Wellicht zijn dat plaatsen waar snelheidsverlaging of andere maatregelen mogelijk zijn. Vanuit menselijk perspectief kan er dan aan snelheidsverlaging dan wel aan een ecoduct worden gedacht. Het is goed ecoducten te positioneren, daar waar mens en dier

het meeste risico lopen. Hij heeft inderdaad toegezegd dat de nog geplande ecoducten tegen het licht zullen worden gehouden.

De heer Weierink vraagt waarop G.S. die maatregelen baseren. Het gaat hier om een conceptonderzoek waaraan geen conclusies kunnen worden gekoppeld. Wanneer dat toch wordt gedaan, dan moet daarvoor wel een directe, concrete aanwijsbare aanleiding zijn en dient er eerst een concreet voorstel te worden gepresenteerd.

Gedeputeerde Krol verduidelijkt dat hij, naar aanleiding van een opmerking van GroenLinks, bedoelde te zeggen dat hij bereid is na te denken over verkeersmaatregelen, gelet op de meerjarige aanrijdingenproblematiek in het Utrechtse met het wild. Ongevallen doen zich niet alleen voor in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, maar ook op de weg tussen de A27 en paleis Soestdijk. Uiteraard zal een voorstel in die zin aan P.S. van een goede onderbouwing, ook in financiële zin, worden voorzien.

De ChristenUnie heeft met deze problematiek geworsteld maar wil toch enkele soorten grote hoefdieren toestaan. Uiteraard respecteert de gedeputeerde de opvatting van de ChristenUnie. Voorts deelt spreker mede dat de monitoring en evaluatie door de provincie Utrecht zal worden uitgevoerd. De kosten voor monitoring en evaluatie komen ook voor rekening van de provincie. In het kader van dit voorstel wil G.S. voorkomen dat de damherten bij Plantage Willem III zich over de hele Utrechtse Heuvelrug zouden gaan bewegen. Hoewel die optie niet in de notitie genoemd wordt, is spreker wel bereid te onderzoeken hoe dat voorkomen kan worden.

De SGP is voorstander van de nulstand voor damherten, edelherten en wilde zwijnen. Ook die opvatting respecteert hij.

De woordkeus van de PvdD herkent hij op onderdelen niet, bv. als het gaat om “afknallen”. Het pakket aan maatregelen, zoals in de notitie voorgesteld, voorkomt juist dat er grootschalig beheer nodig zou zijn, vooral wanneer de provincie Utrecht gezamenlijk met andere provincies optrekt. Dat vraagt dan wel om tijdig beleid. Te lang wachten kan tot grootschalige afschot leiden. Ook om dierenleed te voorkomen, is het van belang om vroegtijdig aan beheer te doen.

Gedeputeerde Krol heeft er geen moeite mee om een maximum vast te stellen voor het aantal edelherten, verdeeld over bepaalde gebieden van de Heuvelrug. Hij kan zich voorstellen dat er in die zin gedacht wordt aan een maximum van 125 of 150 edelherten in de provincie Utrecht. Het gaat bepaald niet om honderden edelherten.

De voorzitter deelt mede dat aanvullende vragen van de commissie RGW morgenochtend tot 12.00 uur aan de griffie kunnen worden doorgegeven. Gedeputeerde Krol zegt toe dat die vragen voorafgaand aan de komende P.S.-vergadering door hem zullen worden beantwoord. Hij zal dan ook ingaan op de vragen van de fractie van 50 PLUS die nog niet zijn beantwoord.

De voorzitter rondt dit agendapunt af met de opmerking dat het debat over dit onderwerp in de komende P.S.-vergadering zal worden voortgezet.

7. Statenvoorstel Gebiedsvisie Paleis Soestdijk en omgeving

Mevrouw Mineur laat weten dat de SP deze gebiedsvisie leest als een recept voor veel auto's en weinig natuur, met weinig winst voor de omgeving. Er moet een groot parkeerterrein komen voor evenementen. De vraag is waarom? Hoe vaak worden er evenementen georganiseerd? De auto's kunnen ook aan de overkant van de weg parkeren. Ook moet er voor goed werkende verkeerslichten worden gezorgd. De komst per trein moet veel meer worden gestimuleerd. Bij evenementen moeten pendelbussen worden ingezet. Nog beter is het te voorzien in vaste busverbindingen naar de stations. Op station Baarn wordt de voormalig Koninklijke wachtkamer al jaren met succes uitgebaat terwijl op station Soestdijk een soortgelijk initiatief wordt opgezet. Men kan daar zelfs een paardentram huren. De SP ziet dat veel liever dan allerlei nieuwe horecabouwsels. Ook de fietser moet ruim baan krijgen. De natuur van heel de Heuvelrug is

prachtig en station Baarn en Soest liggen op een steenworp afstand. De OV-fiets is op beide stations beschikbaar. Liever dat, dan dat Soestdijk een soort Efteling wordt waar de mensen op zondag in de file staan. Nu lijkt Soestdijk een soort pretpark te worden met ruiters, mountainbikes en heel veel wandelaars. Wat gaat de provincie doen om de natuur in het gebied te beschermen? Binnen de paleishekken zijn meerdere dassenburchten, er zijn ringslangen, uilen, raven, wespensdieven, kamsalamanders en veel vleermuizen. De SP is benieuwd wat de provincie gaat doen om de toekomst van deze dieren te garanderen.

De heer Ubaghs merkt op dat de gebiedsvisie voor Paleis Soestdijk hem doet denken aan sprookjes die altijd begonnen met “Er was eens...”. In dit geval ging het om een motie van de ChristenUnie en D66 waarin gesproken werd over een onweerstaanbaar aanbod met “een nader te bepalen financieel voorstel”. Hij vraagt of voorliggend voorstel een verhaal is of de eindconclusie van de gedeputeerde “om nog lang en gelukkig te leven”. Immers, in deze gebiedsvisie is er geen sprake van een onweerstaanbaar aanbod terwijl gemeld wordt dat financiële onderbouwing niet van toepassing is. De PVV heeft de indruk dat G.S. zich nog steeds midden in het sprookje bevinden. Hij vraagt de gedeputeerde waar dit alles toe gaat leiden.

De heer Boerkamp is van oordeel dat de motie van D66 en de ChristenUnie goed is uitgevoerd. Er is sprake van een hoge ambitie en dat is ook nodig om een echte trekker te kunnen worden; bezoekers komen niet alleen voor een paleistuin. Wel mist D66 een financiële onderbouwing om zo ook te kunnen prioriteren wat snel en wellicht later kan worden gerealiseerd. Het woord “hoogwaardig” wordt regelmatig gebruikt maar dat mag niet wegnemen dat het paleis ook laagdrempelig moet zijn qua kosten en toegankelijkheid voor een breed publiek. Hoe zien G.S. de invulling van de publieke functie van het paleis? De provincie gaat daar niet over maar G.S. kunnen zich daar wel voor inzetten.

Wat betreft de integraliteit, vraagt D66 zich af hoe dit voorstel past in het evenementenbeleid. D66 stelt voor dit punt op de termijnagenda te plaatsen om de voortgang te kunnen blijven volgen.

De heer De Kruif leest in relatie tot het zgn. onweerstaanbare aanbod ook “dat de huidige financiële tijdgeest om realisme vraagt.” Het CDA is daar ook van uitgegaan en leest dit als een bouwsteen voor het op handen zijnde convenant met het rijk, Baarn en Soest. Het is om die reden begrijpelijk dat dit stuk niet al te gedetailleerd is. Wel mist zijn fractie creativiteit waar het gaat om verdienmodellen.

De heer Ubaghs begrijpt eveneens dat het stuk niet al te gedetailleerd is echter, dat is wat anders dan de mededeling dat een financiële onderbouwing niet van toepassing is.

De heer De Kruif gaat er van uit dat de financiële onderbouwing in het convenant wordt opgenomen en op dat moment beoordeeld wordt. Hij vervolgt dat er creatief moet worden nagedacht over de vraag waar er kan worden terug verdiend, bv. door rood. Nu wordt er slechts een horecagelegenheid genoemd en een herbestemming van de Koninklijke wachtkamers. Hij vraagt dienaangaande om meer toelichting. Veel hangt af van de nieuwe bestemming van het paleis zelf. Dit is een bouwsteen voor een convenant maar naar het oordeel van het CDA ook niet meer dan dat.

De heer Kilic wijst erop dat paleis Soestdijk eigendom is van het rijk. Dat betekent dat het rijk en niet de provincie financieel verantwoordelijk is. Het is dan ook logisch dat een financiële bijdrage van de provincie niet van toepassing is. De PvdA is van mening dat dit stuk een goede leidraad is voor de gemeenten Baarn en Soest en het rijk. Die partijen kunnen dat verder gaan invullen. Hij vraagt in hoeverre het rijk hierbij betrokken is geweest. Kan het rijk deze visie naast zich neerleggen?

Mevrouw Hoek kreeg, al lezende dit voorstel, ook het idee van een pretpark als de Efteling. Zij vindt het erg treurig dat deze prachtige omgeving wordt opgegeven als stiltegebied. Zij begrijpt dat niet. Vanuit de motie was de opdracht in overleg te gaan met regionale en lokale partners om zo met een integraal plan te komen voor Paleis Soestdijk en omgeving. Nogmaals geeft zij aan dat zij van voorliggend plan niet vrolijk wordt. Zij gaat ervan uit dat de financiële onderbouwing later zal komen. Wanneer dit plan zo wordt uitgevoerd, dan vreest zij “een platgetreden en onnatuurlijke toestand zoals de Efteling”.

De heer Fastl verwijst naar een vorige vergadering waarin de PVV opmerkte dat er een fontein in de vijver van het Baarnse bos zou komen. Echter, hij kan dat niet in het oorspronkelijke plan terugvinden. Nu wordt er in Rotterdam een mooie loopbrug gerealiseerd bestaande uit plankjes die door het publiek worden aangekocht. Inmiddels zijn er daar 2600 plankjes verkocht. Een verbinding met een horecavoorziening is ook voor Paleis Soestdijk van belang. Het is een optie om dat met publiek geld te financieren, analoog aan het voorstel in Rotterdam. Voorts is het belangrijk ook te focussen op de N.S.-routes.

Bij de functionele inbedding wordt aangegeven dat een locatie voor evenementen parkeren noodzakelijk is voor het functioneren als Poort voor de Heuvelrug. Ook zal worden onderzocht of er bij het marechaussee terrein later een parkeerterrein zou kunnen komen. Spreker gaat dan uit van een grasparkeerterrein. Wel is het zaak dat men zich eerst over de korte termijn mogelijkheden gaat beraden.

De heer V.d. Lagemaat memoreert dat de motie van de ChristenUnie en D66 werd aangenomen in een tijdperk dat niet kon worden voorzien dat het financieel zo slecht zou gaan als nu. Met de kennis van nu zal men toch een stapje terug moeten doen. Het is goed om deze visie voor het rijk te ontwikkelen. Daarmee maakt de provincie zich zo sterk mogelijk. Echter, de uitwerking moet worden afgewacht, gezien de afhankelijkheid van het rijk. Hij heeft daar wel zorg over.

De heer Balemans memoreert dat het sprookje over Paleis Soestdijk is ingehaald door een financiële crisis. Wel is het een bouwsteen voor verdere discussie in de toekomst. Dat is volgens de VVD ook een goede zaak. De realisering van de plannen zal wel langer duren dan oorspronkelijk gedacht is. De VVD kan met voorliggend voorstel leven.

Mevrouw Dik deelt mede dat de ChristenUnie enigszins teleurgesteld is over voorliggende gebiedsvisie. De motie sprak richting het rijk over “an offer you cannot refuse”, echter, daarvan is bepaald geen sprake. Het is meer een wensenlijst en opsomming van activiteiten geworden, die nog moeten worden uitgevoerd. Het voorstel is weinig visionair. Haar fractie is dan ook niet geheel tevreden over de uitvoering van de motie. Tegelijkertijd beseft de ChristenUnie dat dit voorstel in de huidige financiële situatie het maximaal haalbare is. Met veel kanttekeningen en vraagtekens kan de ChristenUnie toch met het voorstel instemmen.

Voorts merkt mevrouw Dik het volgende op:

- Haar fractie wil dit onderwerp graag op de termijnagenda houden. Het onderwerp moet niet uit beeld verdwijnen, zeker wanneer zich plotseling nieuwe ontwikkelingen bij rijk of gemeente voordoen, waardoor er meer mogelijk lijkt te zijn dan nu wordt ingeschat.
- Het CDA had het over creatieve verdienmodellen en inderdaad worden die in dit voorstel niet aangetroffen. Haar fractie wil in dat kader nadenken over de vraag waar zich nog kansen voordoen. In de gemeente Baarn is een motie aangenomen door inbreng van Natuurmonumenten, een derde partij die zich met Soestdijk bezighoudt. Wellicht biedt dat extra kansen.

- Zij meent in de begroting te hebben gelezen dat het college van G.S. aan de slag gaat met een visie voor de Laagte van Pijnenburg; de gebiedsvisie Paleis Soestdijk zou daar in thuishoren.

Gedeputeerde Krol beaamt dat, toen de motie werd ingediend, er een ander beeld van de werkelijkheid over Paleis Soestdijk bestond. Toen was één van de opties nog de vestiging van het Nationaal Historisch Museum in Paleis Soestdijk met daarbij een groot budget. Dit is inmiddels van de baan. De gedachte dat er een grote publiekstrekker zou komen, is inmiddels door gewijzigd rijksbeleid uit beeld en dat heeft de scope van de visie behoorlijk beïnvloed. Er is dan ook geen sprake meer van “an offer you cannot refuse”. In het statenvoorstel wordt aangegeven dat dit een eerste stap is naar de visieontwikkeling van het gebied, rekening houdend met het feit dat nog onbekend is wat er met Paleis Soestdijk in de komende jaren gaat gebeuren. Op grond daarvan wordt uitgegaan van continuering van zaken die nu reeds worden gedaan, nl. openstellen en af en toe een evenement organiseren zoals de opera Orpheus en Euridice. Tijdens dat evenement moest de provincie Utrecht de provinciale weg gedeeltelijk afsluiten om de honderden bezoekers per auto en per bus te kunnen opvangen en parkeervoorzieningen te creëren. Ook in de komende jaren zullen er dergelijke evenementen in Paleis Soestdijk worden uitgevoerd. Soest, Baarn en de provincie streven naar publieke toegankelijkheid, rekening houdend met de gebiedswaarden, zolang het rijk zijn gedachte nog moet opmaken over de uiteindelijke functie van Paleis Soestdijk. De oorspronkelijke gedachte van “an offer you cannot refuse” met geld, inzet en ideeën is verschoven naar een gezamenlijk gedragen opvatting over wat er wel en niet bij Paleis Soestdijk mogelijk is. Initiatieven kunnen aan die opvatting worden getoetst. Om die reden mist de financiële kant van dit verhaal. Baarn, Soest en de provincie gaan niet financieel bijdragen omdat de rijksoverheid eerst ten principale moet kiezen wat er met het paleis gaat gebeuren. Het zou erg onverstandig zijn daarvoor nu als provincie en gemeenten financiën beschikbaar te stellen. De SP maar ook 50PLUS zijn bang dat het gebied teveel op een pretpark zou gaan lijken. Spreker wil dat toch enigszins tegenspreken. Het is juist dat Paleis Soestdijk een totaal afgesloten gebied is geweest. In ecologisch opzicht is dat geweldig. Openstelling van het gebied zal meer bezoekers genereren. De publieke toegankelijkheid van het gebied is ook wenselijk maar dat heeft inderdaad ook nadelen. Het is een vergelijkbaar dilemma zoals zich dat voordeed met de vliegbasis Soesterberg.

Mevrouw Mineur wijst erop dat het paleis in de afgelopen jaren opengesteld was. De dieren zaten er toen nog steeds.

Gedeputeerde Krol merkt op het paleis in beperkte mate was opengesteld. Bezoekers moesten altijd een kaartje voor de tuin en/of het paleis kopen. Er was dus geen sprake van een totale openstelling. Provincie en gemeenten zijn van mening dat dit grote gebied in het hart van De Heuvelrug voor iedereen beschikbaar zou moeten zijn, zodanig, dat de kwaliteit en de waarden van het gebied niet teveel onder druk worden gezet. Dat is ook mogelijk. Tot nog toe beperkten grote evenementen zich in het gebied rondom het paleis, maar de uitstraling daarvan in het achterliggende bosgebied bleef erg beperkt. Daar mag men op dat moment niet komen. Dat betekent dat er evenementen op het paleis kunnen worden georganiseerd zonder in een kermisfeer te geraken. Alle maatregelen op de Heuvelrug waar het gaat om verbinden en beschermen, zoneren en Poorten zorgt ervoor dat de Heuvelrug veel minder plat getreden wordt. In het gebied komen een paar plekken, zoals de vliegbasis en paleis Soestdijk, met een concentratie aan bezoekers en auto's, verkeer en geluid maar daarom heen blijft er sprake van relatieve rust. De Poortfunctie in de visie Heel de Heuvelrug gaat uit van concentratie op bepaalde plekken en rust elders. De gebiedsvisie voor Paleis Soestdijk sluit daarbij aan.

Mevrouw Mineur vraagt wat de provincie gaat doen om de aanwezige diersoorten daar te beschermen.

Gedeputeerde Krol is in algemene zin van oordeel dat er alleen maar maatregelen moeten worden genomen om te zorgen dat de bijzondere dieren en planten in het gebied niet achteruit gaan. Het gebied zal iets drukker worden, maar de provincie zal er alles aan doen om de huidige dieren daar te houden.

Spreker heeft aangegeven waarom er aan dit voorstel geen financiële paragraaf is gekoppeld. Bekend is dat de kosten van renovatie van het paleis erg hoog zijn. Het gaat hier nadrukkelijk om een rijksverantwoordelijkheid die op rijksniveau moet worden opgelost. Alle bewegingen van de provincie in dit plan in financiële zin zijn op dit moment niet verstandig.

De provincie blijft streven naar een publieke functie op paleis Soestdijk. Met het RO-instrumentarium en met de contacten met het rijk zal de provincie zich daarvoor blijven inzetten. De provincie Utrecht heeft uiteraard contact gehad met de rijksoverheid over deze visie. Spreker meent dat dit voorstel past in het evenementenbeleid; voor alle zekerheid zal hij dat nog nagaan. Deze visie is nog niet afgerond. Er zullen nog stappen moeten worden gezet, met name wanneer het gaat om keuzes die op rijksniveau moeten worden gemaakt.

Gedeputeerde Krol kan zich vinden in de suggestie om dit onderwerp op de termijnagenda te plaatsen. De provincie zal geen verdienmodellen gaan uitwerken. De risicodragende partij is op dit moment de eigenaar van de grond en dat is de rijksoverheid. De provincie is primair verantwoordelijk voor het planologisch kader en met die ogen is naar het plan gekeken.

De PvdA zei duidelijk dat het rijk verantwoordelijk is voor de financiën. Dat sluit geheel aan bij de visie van G.S. Na vaststelling van deze gebiedsvisie in P.S. zal de minister het plan in afschrift ontvangen. GroenLinks vroeg aandacht voor het openbaar vervoer. De stations Baarn en Soestdijk liggen aan het zelfde spoorlijntje Utrecht – Baarn. Het paleis ligt vanaf station Baarn op loopafstand. Station Soestdijk heeft geen OV-fietsen maar station Soest en Baarn wel. Er wordt nagedacht over een goede combinatie tussen openbaar vervoer en wandel- en fietsmodellen. Dat is ook voor de gemeenten interessant. Het huidige openbaar vervoer met bussen is niet echt optimaal. Tijdens de evenementen bleek dat het parkeren van bussen problemen oplevert. Dat vraagt in de toekomst zeker extra aandacht. De weg naast het paleis is inderdaad druk en moeilijk oversteekbaar. Een vorm van oversteekbaarheid is wel wenselijk. De suggestie van GroenLinks om het publiek plankjes voor een oversteekbrug a la Rotterdam te laten kopen vond hij “grappig”.

De voorzitter zegt toe dat dit onderwerp op de termijnagenda zal worden geplaatst. Vervolgens wordt de bespreking over dit onderwerp afgerond.

8. Statenbrief concept Jaarprogramma 2012 PCL

De voorzitter heet de PCL welkom en geeft het woord aan de heer J. Dokter, aangezien de voorzitter van de PCL, de heer V.d. Klundert, verhinderd is.

De heer Dokter geeft een korte terugblik op de werkwijze van de PCL in het afgelopen jaar. De PCL heeft adviezen uitgebracht die betrekking hadden op de PRS, op de stadlandzones en op het voorontwerp van de structuurvisie. De PCL heeft een differentiatie in zijn werkwijze aangebracht. De PCL heeft met inbreng van de nodige externe expertise een jaar terug een conferentie georganiseerd, gericht op de ruimtelijke vraagstukken van de provincie. Die werkwijze heeft de commissie ook de afgelopen twee maanden gehanteerd bij het onderwerp Ondernemerschap. In dat kader zijn er enkele discussiebijeenkomsten georganiseerd. In het jaarprogramma is een globale beschrijving van de onderwerpen opgenomen waarover de PCL graag advies wil uitbrengen in het komende jaar.

De PCL heeft de eerste opzet besproken met afdelingshoofden om de actuele onderwerpen voor 2012 te inventariseren. Daarna heeft overleg met G.S. plaatsgevonden en gekozen is er voor een zestal onderwerpen. Het gaat hier om een ambitieus maar haalbaar programma.

1. Ondernemerschap

Over dit onderwerp zijn er twee bijeenkomsten georganiseerd met extern deskundigen. Dit wordt uitgewerkt tot een advies. De PCL zal zich nadrukkelijk richten op de kansen voor ondernemerschap en welke randvoorwaarden van de overheid nodig zijn om de maatschappelijke kennis en krachten te betrekken, bij de uitvoering van de beleidsambities van de provincies. G.S. hebben indringend aangegeven dat het ondernemerschap betrekking heeft op alle beleidsterreinen van de provincie.

2. *Innovatieve kenniseconomie en duurzame energie*

G.S. hebben gevraagd expliciet aandacht te besteden aan het belang van culturele voorzieningen. De PCL zal dat bij zijn advies betrekken.

3. *Duurzame ontwikkeling en beheer van het landelijk gebied*

Eén van de dilemma's is de grotere verantwoordelijkheid van provincies voor natuur versus de grote bezuinigingen op natuurbeheer. Ook wijst spreker op de hervorming van het Europese landbouwbeleid in relatie tot de vraag hoe de provincie kan bijdragen aan een kwalitatief hoogwaardige landbouw. Ook zijn er claims op het landelijk gebied. Vanuit die dilemma's zal de PCL een advies formuleren.

4. *Strategisch Mobiliteitsplan*

Dit onderwerp is op verzoek van G.S. op de agenda gekomen omdat er in 2012 een herijking van het Strategisch Mobiliteitsbeleid gaat plaatsvinden.

5. *Water en ruimtelijke ordening*

Water is essentieel in het ruimtelijke ordeningsbeleid, zowel wat betreft veiligheid en beheer. Ook de ontwikkelingen vanuit het Deltaprogramma zijn relevant. Tegen die achtergrond zal de PCL gaan adviseren.

6. *Ontwerp Provinciale Milieuverordening*

Ook daarover zal advies worden uitgebracht.

Voor 2013 zal de PCL waarschijnlijk gaan adviseren over de gevolgen van de nieuwe omgevingswetgeving.

De PCL stelt aanvullende suggesties van de commissie RGW over het programma op prijs.

Wanneer P.S. behoefte hebben aan een advies over een ander belangrijk hoofdonderwerp dan genoemd, dan zal dat zeker in ogenschouw worden genomen maar dan zal de prioritering wel opnieuw moeten worden bepaald.

De suggesties die in deze vergadering aan de PCL worden aangereikt, zullen volgende week dinsdag door de PCL worden besproken. Indien nodig zal het jaarprogramma worden aangepast en definitief worden vastgesteld.

De voorzitter verduidelijkt dat de PCL zelf het eigen programma vaststelt maar dat input van deze commissie op prijs wordt gesteld.

Hij geeft de commissieleden gelegenheid vragen te stellen aan de PCL.

De heer De Heer deelt mede dat de ChristenUnie kan instemmen met de 6 adviesonderwerpen van de PCL. Voor 2012 staat er een ingrijpende herziening van het milieu, bodem en waterbeleid op de rol. Dat wordt wel in het jaarplan genoemd, maar niet expliciet. De ChristenUnie neemt aan dat de PCL ook adviseert over de herziening van het milieu, bodem en waterbeleid. In februari wordt dienaangaande reeds een startnotitie besproken. Hij vraagt of de PCL in staat is om in februari kort aan te geven of de ingezette lijn van de provincie de instemming heeft van de PCL. P.S. zouden daarmee zeer gediend zijn.

Mevrouw Boelhauer merkt op dat ook GroenLinks zich kan vinden in de adviesonderwerpen PCL voor 2012. Op verzoek van G.S. wordt het onderwerp Ondernemerschap breed ingestoken. GroenLinks doet de suggestie dit explicieter aan te vliegen vanuit de relatie met de leefomgeving.

Haar fractie vindt het voorts jammer dat het advies van de PCL zich zal beperken tot duurzame energie; dit onderwerp zou breder moeten worden opgepakt.

Mevrouw Hoek laat weten dat 50PLUS bij het strategisch mobiliteitsplan de optimalisering van het openbaar vervoer mist, met name in het kader van het kleine kernenbeleid. Juist het openbaar vervoer heeft veel te maken met de omgevingskwaliteit van kleine kernen.

De heer V.d. Lagemaat deelt mede dat de SGP kan instemmen met de adviesonderwerpen van de PCL. Met name punt 2, duurzame energie, spreekt zijn fractie aan omdat zoals bekend de fossiele energie eindig is. Wel betwijfelt zijn fractie of dit zeer ambitieuze programma haalbaar zal zijn.

Mevrouw Mineur hoopt dat de PCL zijn onafhankelijke rol heel serieus blijft nemen. De PCL wil onderzoeken waar de kansen liggen voor nieuw ondernemerschap. Dat houdt ook in dat onderzocht moet worden wat de gevaren zijn. Wat zijn de maatschappelijke effecten wanneer er steeds meer zaken aan de markt worden overgelaten en bedrijven de krenten uit de pap mogen pikken? Moet de overheid dan alleen nog maar geld toeleggen op de moeilijke klussen of gebeuren die niet meer? Als ze gebeuren, gebeuren ze dan nog wel goed?

De SP vindt het positief dat de PCL een advies gaat uitbrengen over de transformatie van de landbouw maar vindt het wel belangrijk dat de ecologische gegevens uit De Staat van Utrecht van 2010 bij het onderzoek worden betrokken. De provincie Utrecht kreeg toen op het gebied van de ecologie en de biodiversiteit een rode kaart. Kan worden voorkomen hoe dat erger wordt? Wat betreft het strategisch mobiliteitsplan suggereert de SP ook onderzoek te doen naar de luchtkwaliteit, niet alleen het theoretisch deel, maar ook het effect op de volksgezondheid. Hoe zijn de cijfers wat betreft de volksgezondheid rondom snelwegen? Maakt het verschil of daar files staan of dat er vierbaans wordt doorgereden? De SP gaat er vanuit dat het onderscheid tussen metingen en modellen ook wordt meegenomen.

De heer Ubaghs begrijpt van de PCL dat het jaarprogramma een globale uitwerking is. Dat vindt de PVV nl ook: het programma is erg vaag. Wat de PVV betreft moet er een rustperiode worden ingelast om de onderwerpen nader te concretiseren. Pas daarna kan zijn fractie hierover een standpunt innemen. Wat betreft ondernemerschap merkt spreker op dat de ervaring is dat ondernemers die kansen zien, die ook oppakken; daar hebben ze in eerste instantie geen overheid voor nodig.

De voorzitter wijst erop dat de fracties geen mogelijkheid hebben om een tweede keer op het PCL programma te reageren.

Mevrouw Blom laat weten dat de PvdA zich in grote lijnen in dit programma kan vinden. Zij laat voorts het volgende weten:

- De stagnatie in de woningbouw, met name de betaalbare woningbouw. Het zou goed zijn wanneer ook de PCL dat aan de orde stelt.
- Werkgelegenheid voor lager opgeleiden zou wat de PvdA betreft bij het thema Ondernemerschap aan de orde moeten komen. Duidelijk moet in beeld worden gebracht wat de effecten zijn van de werkgelegenheid voor lager opgeleiden.
- Bij onderwerp 3, duurzame ontwikkeling en beheer van het landelijk gebied, moet ook natuur aan de orde komen. Nu wordt dat in drie deelonderwerpen meegenomen maar het is belangrijk natuur expliciet in het advies mee te nemen.
- Bij de vooruitblik 2013 wordt melding gemaakt van de consequenties van de nieuwe omgevingswetgeving. Haar fractie vraagt zich af of een advies in 2013 niet te laat zal zijn; op dat moment kan het advies geen invloed meer hebben. De PvdA pleit voor een advies op een tijdstip dat dit nog van invloed kan zijn op het beleid.

De heer Hoefnagels deelt mede dat ook D66 het wenselijk vindt dat de PCL al in 2012 meedenkt over de wijze waarom de omgevingswetgeving wordt omgezet in een plan voor de fysieke leefomgeving, inclusief bodem, water en milieu.

D66 pleit wel voor meer eenvoud. Zo wordt bv. melding gemaakt van “het voorwaarden scheppende leefomgevingsbeleid”: een eenvoudige en meer duidelijke omschrijving is wenselijk.

De heer De Kruif wil de PCL complimenteren met het hoge ambitieniveau van het programma. De voorkeur van het CDA gaat uit naar advisering over de eerste drie punten.

De heer Balemans heeft vragen over voorliggend programma dat een zeer hoog ambitieniveau heeft. Het is hem op voorhand niet duidelijk wat dit gaat opleveren. De PCL noemt alle grote thema's op, die in de provincie Utrecht spelen. De vraag blijft wat het onderscheidende van de PCL in dat kader is. De provincie zal op vele terreinen adviezen gaan ontvangen bv. van LTO, MKB, de natuur- en milieuorganisaties maar ook van de PCL. Spreker kan zich voorstellen dat er in die advisering veel dubbel werk wordt gedaan. De PCL wil bv. onderzoek doen naar duurzame energie in relatie tot innovatie. Er zijn vele deskundigen werkzaam die kunnen adviseren over duurzame energie. De vraag is wat in dat opzicht de toegevoegde waarde van de PCL kan zijn. Belangrijk is wel dat de PCL de vraagstukken primair vanuit de leefbaarheidscomponent benadert. Dat wordt wel genoemd bij het strategisch mobiliteitsplan maar niet bij de duurzame ontwikkeling en beheer van het landelijk gebied. Spreker bepleit er nadrukkelijk voor dubbelingen te voorkomen. De PCL wil wat betreft water en ruimtelijke ordening kijken naar de rol van de provincie. Aan het einde van het jaar komt de PRS uit en gewerkt wordt aan de implementatie van de KRW. Wat de VVD betreft dient de advisering van de PCL zich specifiek te richten op de leefbaarheidsaspecten.

De voorzitter gaat ervan uit dat de PCL deze input meeneemt en daar later schriftelijk richting commissie op zal reageren. Op specifieke punten kan de PCL nu ingaan.

De heer Dokter laat het volgende weten:

- Gevraagd is naar de toegevoegde waarde van de PCL. Ook zijn er vragen gesteld over de onafhankelijke positie van de PCL. De essentie van de PCL is dat daar alle disciplines zoveel mogelijk vertegenwoordigd zijn. Tegen die achtergrond brengt de PCL integrale adviezen uit, terwijl de provincie vooral met sectoradviezen wordt geconfronteerd. De integrale benadering is voor de PCL essentieel. De PCL onderscheidt zich ook door vroegtijdig advies uit te brengen, op momenten dat het beleid zich aan het vormen is, los van officiële inspraakmomenten. In de alinea onder conceptjaarprogramma PCL wordt aangegeven dat geadviseerd wordt over alle genoemde onderwerpen met het oog op een samenhangende en duurzame verbetering van kwaliteit van de leefomgeving.
- De commissie RGW ervaart dat de ambities van de PCL hoog zijn. De PCL vindt deze jaarplanning realistisch.
- Hoe wordt omgegaan met actuele vraagstukken zal nog worden gezien. De ChristenUnie wees op de ontwikkeling van nieuw beleid op het gebied van bodem, water en milieu en dat dit nu om een reactie van de PCL vraagt. Spreker zegt toe dat de PCL volgende week zal nagaan in hoeverre het haalbaar is op korte termijn op hoofdlijnen een reactie te geven. Op voorhand was de taxatie van de PCL dat genoemd thema met vele procedurele aspecten omgeven zal zijn. Tegen die achtergrond heeft de PCL zich bewust wat bescheiden opgesteld.
- De commissie heeft veel suggesties gedaan bij de adviesonderwerpen. De heer Dokter zegt toe dat de PCL die zal meenemen en meewegen in de advisering.

- Ingegaan werd op de nieuwe omgevingswetgeving 2013. De PCL zal ook daarin actualiteit betrachten. Aangenomen werd dat er pas in 2013 meer zicht zou ontstaan op de consequenties en dat dit het moment zou kunnen zijn om advies uit te brengen. Nu heeft de PCL geen invloed op de omgevingswetgeving. Vooral moet worden gezien hoe die wetgeving gehanteerd moet worden. Wanneer de PCL daar eerder meer zicht op zou krijgen, dan zal de PCL daar uiteraard ook eerder bij P.S. op terugkomen.
- De inbreng van deze commissie wordt door de PCL meegenomen en de commissie zal daarover, na het overleg van de PCL volgende week, een terugkoppeling ontvangen.

De voorzitter dankt de PCL voor zijn komst en toelichting.

9. Sluiting PNB-subsidieregeling voor aankopen natuurterreinen

Ter kennisname.

10. Concept aanwijzingen ex art 4.2 WRO gemeente Rhenen

De voorzitter geeft het woord aan de inspreker.

De heer Veldhuizen van LTO-Noord constateert dat dit onderwerp weliswaar ter kennisname is geagendeerd maar niet minder belangrijk is omdat fictie en werkelijkheid hier uit het oog dreigen te geraken.

Hij denkt dat er in de provincie Utrecht nog nauwelijks een perceel te vinden is dat niet onder invloed van herstructurering, ruilverkaveling, kavelverbeteringswerkzaamheden e.d. grondig onder handen is genomen. Daar komt nog bij dat ook in de moderne landbouw industrialisering er voor zorgt dat gewassen met groot materiaal en grotere diepgang wordt bewerkt. Gedacht moet dan worden aan het woelen van de grond, drainage en laanbomen. Dat geldt ook voor bouwblokken. Onder invloed van nationale en lokale regelgeving, zoals mestwetgeving, KRW, riolering enz. zal er op bouwblokken weinig tot geen ongeroerde grond gevonden worden. Spreker stelt de volgende vragen:

- Voor wie worden deze regels nu gemaakt?(lokaal is er geen draagvlak voor en de kans op resultaat is nihil.)
- Als regels, waarvan voor 99% de uitkomst al vaststaat, dan toch worden doorgezet, waarom worden de kosten dan weer bij het individu neergelegd?

De voorzitter constateert dat de commissie geen vragen heeft voor de heer Veldhuizen.

11. Waterparels

GroenLinks, de ChristenUnie en de PvdD zullen schriftelijke vragen over dit agendapunt indienen. Dit onderwerp zal voor de volgende vergadering ter bespreking worden geagendeerd.

12. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.